

12905.C.47
DISSERTATIO
PHILOLOGICA

116
DE
LINGUÆ HEBRÆÆ
NATALIBUS
PUNCTISQUE VOCALIBUS

AD EAM
DOCENDAM DISCENDAMQUE
SUMME NECESSARIIS.

PARS I.

Notis illustrata & Specimine Lexici Memorialis aucta.

JOB. XII. 11.

הלֹא־אָזן מִלֵּין תִּבְחֹן וְחָךְ אֵכֵל | *An non auris sermones probat,*
יִטְעֶם־לוֹ | *ut palatus cibum gustat sibi?*

Edidit
JOANNES GUILJELMUS KALS, V.D.M.

OXONII,
E THEATRO SHELDONIANO,
Impensis JOANNIS BARRETT,
Et prostant apud J. BALDWIN, in Vico vulgò dicto *Pater-*
Noster-Row, LONDINI, & apud THO. MERRILL, CAN-
TABRIGIÆ. MDCC LII.

1022

DUMVIRIS

Pietatis & doctrinae fama

EMENDANDA.

Pag. 1. lin. 19. ab init.	Pro	lege
4. — 5.	à fine — impeditam	— impetitam
11. — 5.	— bella	— bello
13. — 6.	— tanti	— tanta
33. — 12. ab init.	— SERTATIONES	— SERTATIONIS
57. — 9.	— BIBLICA licet,	— BIBLICA, licet,
60. — 6.	— reddunt	— reddant,
61. — 2.	— spiret,	— spiret)
— 10.	— guissent	— xissent
64. — 5.	— LINGUA ARABICA	— LINGUÆ ARABICÆ
— 9.	— ARABICA	— ARABICÆ
73. — 8.	— Samaritanæ,	adde; monetæ,
78. — 12.	— CAMBR.	— CANTAER.

D U U M V I R I S,
Pietatis & doctrinæ fama,
I N C L Y T I S,
A C
R E V E R E N D I S,
BERNARDO DIEMEL,
E T
JOANNI TER KINDEREN,
SACRÆ MAJESTATI REGIÆ BRIT. &c. &c. &c.
à Sacris Belgicis,
Ad D. J A C O B I
W E S T M O N A S T.
Fratribus in Christo charissimis,
S. P. D.
JOANNES GUILJELMUS KALS.

DITHYRAMBICO cothurno limina vestra tere-
re, sesquipedalibus verbis, aut lenociniis,
vestram captare benevolentiam, ut à Reverentia
abhorret vestra, sic à genio & ingenio planè ab-
ludit meo.

Nôstis multis jam annis, quo sim animo, qua-
que fortuna.

Novi ego quot, quantisque vobis debeam no-
minibus: Nunquam enim satis prædicare, atque
extollere potero, illum quo me excepistis hono-
rem atque favorem, illudque quo me recreastis
solamen, cum in has Suavissimas Beatissimasque
ANGLIÆ Oras adventassem. Ne

Ne minus dicam, in præsentiarum nihil addam, nisi hoc: *me nullo non tempore rememoraturum, quo amore, quâ curâ, quaquè solitudine, præcedenti anno, palam feceritis, quantum sitis meæ studiosi fortunæ & salutis.* Tantum sanè ego nunquam vobis potero præstare observantiæ & gratitudinis.

Sit itaque hæcce inscriptio NOMINUM VESTRORUM tessera tantum, & publicum quasi mei erga Vos respectûs argumentum, immò testimonium, quod benevola vos manu mentequè recepturos confido.

DEUM interim O. M. venerabor supplex, ut Vos in Ecclesiæ fulcimentum, & in Familiæ Vestræ honoratissimæ incrementum, atquè emolumentum, diu fospitet atquè conservet, sub umbone suæ gratiæ, tandemquè, absoluto cursu, ut fideles in tota domo sua Ministros, in æternas Beatorum sedes recipiat, memoriamque vestram inter mortales faciat immortalem, ex animo opto voveoque,

Valete, mihiq; ut facitis, favere pergite.

Dabam Oxonii IV. Cal. Aug.

CIO IDCC LII.

DISSERTATIO PHILOLOGICA

DE

LINGUÆ HEBRÆÆ NATALIBUS PUNCTISQUE VOCALIBUS

AD EAM

Docendam Discendamque

Summè necessariis.

PROOEMIUM.

MAGNUM profectò arduumque molior, non scribendi aliqua ^a prurigine, sed summa fanè coactus ^b necessitate, opus, Demonstrandi: HEBRÆÆ LINGUÆ NATALES PUNCTAQUE VOCALIA AD EAM, *Docendam Discendamque summè necessaria esse.*

Con-

^a Illa enim, cacoëthes istorum est hominum, qui propter *αἰσχρογένησιν* aliorum se immiscent rebus, defendendumque sumunt, & quidem sibi ignotâ linguâ, quod nunquam primis labris gustârunt, jactantes talia, quorum *elementa* nequidem nôrunt, atque ita ostendunt, se nunquam pervenisse, unde incipere debuissent. Hi si didicissent firmis inniti principiis, non tam audacter; quasi ex tripode oracula ederent; se opponerent Viris, qui in hoc genere studiorum totam consumpserunt ætatem, ostenderuntque omni ex pagina & charactere, se nihil scripsisse, nisi ad sacram lampadem, sano judicio, verâ & legitimâ rationis trutinâ, examinatum. Hæc non sine ratione apposita.

^b Necessitas illa mihi jamdiu imposita fuit, præsertim ab illis qui nostra principia, non tantum, ut inutilia, sed ut noxia, & periculosa,

A

Contrariam enim opinionem tam altas in hisce oris fixisse ^a radices reperio, ut vix eradicari posse videatur. Ostendunt hæc tot Schediasmata *Grammaticarum*, cum Latina, tum Anglica, lingua conscriptarum, quibus promittunt: *Se docere velle, quod nunquam ipsi rectè didicerunt*: Si enim didicissent, & bonis super fundamentis ædificare noscerent, non adhærerent cortici, sed ad nucleum penetrassent. Quod probo: quia non tantum omnia tam confusa & turbata in illis jacent, ut vix *Literarum* tabulam bene explicent, nedum aliarum rerum, quæ totius linguæ *nervum, elegantiam, & emphasin* spectant, ullam habent rationem, ita ut merito illis applicari possit, illud summi Poëtæ:

Πάντα τ' ἀνάντα, κάταντα, πᾶσαντα ἢ ὀχμῖα κεί-
σται.

Sed quod maximum est, & totam illam ARTEM COMPENDIARIAM prodit, non nisi magnum esse dispendium; (vel ut C. SCHULTENS loqui amat: "*Hæc sunt illa Compendia quæ gravissimis dispen-*
"*diis*

riculosa, subvertere student, vel saltem suggillant. *Mea facio & in aliquo tertio ad hunc; in quo positus sum, statum applico, quæ dicit Aug. Pfeiff. Orat. Ling. usus Cath. p. 1182. Op. "JULIUS "CÆSAR ad Rubiconem fluvium paulisper hæsitans secumque "reputans quam arduam rem moliretur, posteaquam ostento animus est additus, in hæc verba erupisse fertur: ἐπίφθω κύβω. Facta esto alea.*

^a Non tantum ex scriptis plerorumque hoc perspicere datur, sed ex colloquiis, quæ mihi hac de re licuit cum haud infimæ notæ Viris Doctis habere, sum persuasissimus, hocce systema non facile ex illorum mentibus eradicari posse, propter quædam plausibilia argumenta, quæ ex Schola Critica LUD. CAPELLI *Prof. Salmuriensis* olim, contra Anticriticos BUXTORFIOS *Prof. Basil.* prolata, & non satis clare atque distincte refutata.

“*diis puniuntur.*) Inter centum ne duas quidem existere, quæ sibi respondeant. Immò, quod non sine summa admiratione nuper vidi in specimine cujusdam Viri, qui præ cæteris eruditione & judicii fama, apud plerosque audit, quod suadeat suis discipulis, “ut, si se suasorem sequi vellent, primo, antequam se accingant ad *Grammaticam*, “utantur *aliquibus interlineatis Bibliis, ut ita asuescant verbum cum verbo, vocem cum voce, com-* “*parare.* Næ tu mihi es optimus *Hebrææ Linguae* Doctor? Talia oculis Virorum Doctorum subjecisse, est refutasse. An aliquis sibi persuadere poterit se unquam, hac comparatione acquirere posse vel levem *linguæ Hebrææ* tincturam? nedum ut unquam aptus evadere possit, judicare de versionibus. Sed quæro, Quid opus *Grammatica*, si tali modo quis possit addiscere Linguam? Quis non videt totam hanc artem fabulo inædificatam, ficulneis, immò stramineis defendi argumentis.

^a Causam itaque Dei me defensurum arbitror, si indubitatis inconcussisque pervicero argumentis, nullam linguam posse doceri & disci, sine ejusmodi *certis, indubitatisque signis, characteribus,*
aut

^a Non quasi *Linguam*, quæ nunc gaudet nomine *Hebrææ*, *Adamo* à DEO ipso immediatè, ut donum supernaturale, inspiratam & per lineam sanctam propagatam, inque Domum *Heberi*, vel *Abrahami* translata & conservatam, autumarem; sed quoniam per *Achillea* argumenta demonstrabo, DEUM illius *Authorem* hacque lingua usum in *Paradiso*, totoque generi humano antediluvium eam concessisse; ut donum naturale, omniaque sua oracula sub Vet. Test. non tantum; sed etiam adhuc quædam sub Novo; hac *lingua* edidisse, literisque consignasse, illamque beatorum *linguam* permansuram.

aut *notis*, quibus OCULUS afficitur, antequam os moveri & VOX ad AURES perferri potest, ut inde certo certius sciamus :

1. Non tantum, quomodo *voces pronunciandæ*, & *sono tonoquè* aër ita verberandus est, ut alter, cui loquor, iisdem *sonis & tonis* assuetus, clare & distincte intelligat, quid velim ; sed
2. Quid mihi ipsi soli, quivis *character*, quodvis *signum*, & quævis *nota*, indicet, ad verum sensum eruendum, earum rerum, quæ per illa *signa* OCULIS meis subjiciuntur, & menti considerata traduntur.

Quid? An verbum Dei ejusmodi indubitatis *signis & notis*, sine maxima ejus ignominia, dici potest caruisse olim, & adhucdum carere? An ullus hominum, hisce vagis, mancis & titubantibus innitens principiis, unquam de vero, firmo, constanti, Deoque dignissimo, sensu, in sacris persuasus esse potest, aliosque certos reddere, hunc, & non alium, esse verum sensum? Si quis sibi hoc persuadeat, abundet ille suo genio, mihi verò nunquam tale quid persuadebit, donec atrum ab albo distinguere potero. Ergo ad opus ipsum me accingo : “ Ad *Codicis Hebræi*, integritatem, “ dignitatemquè, multis modis undique impeditam, pleno in die collocandam, atque per *Analogiæ* fundamenta & firmamenta solidissima, “ eo culminis educendam, unde quidquid est audacioris & infauftioris criseos contemnere atque suis-

“ fuisset adversarios armis configere queat. Sunt verba Cl. SCHULTENS.

§. I.

Ut ergo hocce tantæ utilitatis, dignitatis, atque adeò necessitatis summæ, opus, ad gloriam illius, quod veneramur, optimi maximi NUMINIS, & in emolumentum sanctissimæ Ecclesiæ, sui que in illa peculii, illorumque qui & ædificare & ædificari cupiunt studentque, vergat; flexis coram throno DEI genibus animam obtestor meam, me nihil prolaturum, nisi veritatis & claritatis sacrarum Literarum amore, favore, & fervore, cui unice me dedicavi: Ut studium Linguarum Orientalium, quod plane nostris temporibus friget, immo ^a desolatum jacere videtur, iterum reflorescat, tandemque adhibitis legitimis interpretandi mediis, omnes scrupuli è medio tollantur, discipulisque meis; si non omnibus; saltem illis quibus è meliore luto ficta sunt præcordia, cunctis

^a Clar. noster SCHULTENS hujus rei hanc dat rationem *Præf.* ante ERPENII *Gram. Arab.* CLXIV. & CLXV. “ Deprehendi, “ inquit, per universum professionis meæ cursum, non aliunde “ *literaturæ Orientali*, quum præcedenti seculo pulchre effloresceret, maturioresque usque promittere videretur fructus, injectam esse securim, quam per infelicissimam illam imaginationem, “ de *lingua & scriptione sancta*, qua *Hebræi* olim distincti à vicinis populis *Chaldæis*, *Syris*, *Arabibus* præsertim, discreti & seclusi, fuissent. Hoc quum initio seculi XVII. vel indoctum plane, vel *Fanaticum* censeretur, post infauitissimum illum conflictum inter *Capellianos* & *Buxtorfianos*, mutata rerum facie, si non doctum, religiosum saltem maxime censi; eo usque, ut sensim sine sensu supervacuum videri cœperit, *Dialectis* tali *sanctimonia* haud insignitis operam aliquam impendisse; idque curiosum magis, quam necessarium & utile tandem habitum.

6 DISSERTATIO PHILOLOGICA

tis dubitationis nebulis discussis, illud divinum jubar undique, tanquam meridianus sol, splendet atque coruscat; Ut propriis oculis cernere & verum à falso discernere liceat, atque adeò illos, qui Andabatarum more digladiari ita consuevere, ut non tantum arenam, in quam alios provocarunt, sed se ipsos, in *תהו ובהו* distorqueant, ad faniolem mentem, & ordinatiorem statum reducere valeant.

§. II.

Ut vero eo securius mare illud profundissimum, quod ingredi sustinemus, arare, præternavigare & portum intrare, scopumque nostrum citius & certius obtinere queamus, ab una parte evitanda ita est horrenda *Charybdis* ^a Rabbinica, quâ & ipsi, illorumque sequaces fanatici homines, abrepti ex stupendo fastu, meraque superbia, nescio quam *sanctitatem* non tantum *Linguae Hebraeae* adscripserunt, sed & toti *nationi Judaicae*, ut ita non tantum omnes alias excluderent linguas ex revelatione, sed etiam CHRISTO totique Evangelio imposerent veriùs, quam illuderent; ne ab altera parte incidamus in *Scyllam* illorum, qui omnem reverentiam erga sacram scripturam deposuisse videntur, sibi, cum *Gord. Huntlæo*, *Scoto*, ejusdemque farinae sociis, & criticis, nescio quam veniam in sacram scripturam largiuntur. Mare illud per medias undas,
inter

^a Vid. Binas Præfationes Cl. SCHULTENS alteram ante Commentarium ad Proverbia SALOMONIS; alteram ante *ERPENII Grammaticam*, Arab.

inter horrenda diraque fulmina Rabbinicarum execrationum, ventosæque fanaticorum verba, immò & Sirenas incantationes hominum nos allicientium ad Pontificium tribunal, egressi, iterum iterumque sedulò cavendum, ne in *Labyrinthum* illorum incidamus, qui de lana caprina disputantes, sese immittentes in tot tesquas & dumeta iterum Rabbinica, tot spinis & carduis cabalisticis referta, de *Origine*, & *Authore*, *Litterarum* & *Punctorum*. De illarum, illorumque *Formis*, *Nominibus*, *Potestate* & *Numero*, in quo consistebat tota illa altercatio ^a *Capellum* inter & *Buxtorfium*, quâ rem ipsam amittunt veriùs, quam inquirunt. Est quod moneam, antequam rem ipsam aggredior: Uti nunquam consuevi,

Nullius addictus, jurare in verba Magistri;

non enim uno tantum fui usus, sed pluribus, quos omnes summo semper pretio habui, & habebo, donec spiritus hosce meos reget artus; Neminem verò tanti facerem, licet & ipse Pater esset meus, ut non cum reverentia, honore &

^a Non lubet hic exscribere, quæ toties cocta & recocta ad nauseam usque apposita inveniuntur in veterum æque ac recentiorum libris. Vide Catalogum eorum apud AUGUSTUM PLEIFF. Oper. p. 45. & 1049. Tangimus nos suo quæque ordine & loco in COMPENDIO nostro; Ubi ostendimus, quænam de hac materia Clar. nostro SCHULTENS fuerit mens, licet Vir ille nos, propter angusta spatia, quibus in suis *Institutionibus*, ob laxam admodum materiam, circumvallatus erat, ubique ferme in obscuro relinquat, vel saltem non satis clare se explicet. Exspectamus quotidie illius tam sæpe promissam Dissertationem de LINGUA PRIMÆVA, in qua, nullus dubito, clarissime suam exposuit mentem. Hanc nisi exspectassem, diu hos meos qualescunque conatus communicassem.

& decore, ab illo dissentirem, in illis præcipuè rebus, quæ & clare video, & distincte percipio; ita quoque cum nemine contendere, et in arenam descendere, ferramque altercationis recipere, animus est, nisi cum illis, qui ostendunt, se rem intelligere, & non ut cæci de coloribus, sed de vera natura & indole rerum judicare posse, & veritatis studio judicatuos. Ab illis vero meliora doceri & vinci, uti paratissimus sum, ita nihil acceptius, nihil gratius unquam mihi accidere posse testor atque obtestor.

§. III.

Hæcce præfati solvimus anchoras & vela damus ventis. Ut pyxin nauticam nobis inspiciendam proponamus ad gubernacula sedentes, ita cursum flectemus atque dirigemus, ut,

Primo, quædam GENERALIA, tanquam totidem AXIOMATA præmittamus.

Secundo, SPECIALIORA, ex unica sacra scriptura, tanquam optima *Cynosura*, sine quâ nostrum tutò mare navigari nequit, attexemus, & ita totam rem conficere studebimus.

§. IV.

In genere per *definitiones*, & *divisiones*, clare & distincte conabimur ostendere, quid sit *Lingua*, quid *Dialectus*, quid *Scriptura*, quid *character*; ut inde tanquam à notioribus adscendamus ad ignotiora & sublimiora.

§. V.

§. V.

LINGUA est illud membrum, quo, median-
tibus pulmonibus, per guttur aërem in os im-
missum, quasi tudiculâ ad palatum admotâ, per
dentes, & labia, *sonum* & *tonum* articulatam for-
mamus, & emittimus, quo alter alteri sua animi
cogitata indicat, significat, atque ita se invicem
os ad os loquens intelligere facit. Per metony-
miam itaque *Lingua* sumitur pro illo naturali
dono, homini præ cæteris animantibus ^a à Deo
concesso, quo se intelligibilem suo socio reddere,
& ita agere cum illo, potest. *Sonus* ergo unius
cujusque vocis debet esse certus, stabilis, con-
stans, ideoque distinctus. Præsertim quamdiu
illa floret & iisdem hominibus est usitata at-
que familiaris. *Lingua* itaque quæ DEUM ha-
buit *Authorem*, quâque constanter usus fuit, de-
bet necessario tam immutabilibus esse insignita
characteristicis quam DEUS ipse. Quam verum
hoc sit, cuivis ad suam ipsius *linguam* attendenti
facile erit perceptu, cum vel minima differentia
statim efficiat, quo minus alter alterum intelli-
gat, & sic mentem ejus percipiat. Cum vero
lingua tantum sit *instrumentum*, quo *mens* utitur,
nemo non fatebitur illam dependere à *mente*, vel
pura, vel *impura*, *sapiente*, vel *stupida*. Hinc
magna differentia inter *verba sapientum*, & *stoli-*
dorum, interque varios illorum gradus. Sapien-
tia vero nulla, nisi immediatè à DEO infusa, vel

B

me-

^a Quo perfectior est *Lingua*, eo magis ad DEUM suum autho-
rem, omnis perfectionis fons & origo accedit.

mediate per crebros actus acquisita. Stupiditas, & stultitia, mera, quæ non hac via acquisita in medium proferuntur.

§. VI.

^a DIALECTUS est ejusdem *linguæ* varius flexus, unde non tam *significatio*, nisi in quibusdam *domesticis* & à latere adscitis, quam *pronunciatio* tantum variatur, per diversos *sonos* & *tonos*, non tantum, sed etiam per diversam aliquando *conjugationem*, *declinationem* & *constructionem*. Unde apparet *Dialectos*, non *natura*, sed *sono*, & *tono* tantum differre, ita ut facile sit attendenti, differentiam indagare, & *harmoniam* agnoscere. Est itaque *dialectus* posterior *lingua*, & meritò illius *filia* dicenda, quæ, quo longinquius à domo materna recedit, & diutius ab illa profuga est, eo minùs, à *matre* reliquisque *sororibus* agnoscenda. Si verò eadem *lingua* cum sede materna mutat *nomen*, ideo non est dicenda *filia*, quemadmodum tamen Clarissimus noster SCHULTENS statuere videtur: *Orat. de Linguæ Arab. Origine* pag. 15. Cæt. suis Operibus. Res adeò evidens, ut à nemine in dubium vocari queat, qui ab illo, quo variæ in orbe terrarum fuerunt *dialecti*, tempore novit *cardinalem*, à *dialecto*, distinguere, *linguam*, nisi forsan à talibus, qui nunquam à paterno remoti solo, nihil rectum putant, nisi quod suo sapit palato, moribusque conveniat suis. Sane

^a nemo

^a Vid. Clar. SCHULTENS in *Veteri & Regia HEBRAIZANDI* Via. p. 110. Vid. De Græcæ Ling. Dial. *Joan. Gramm.*

^a nemo melius de *linguis*, earumque una ab altera *flexione*, *mutatione* & *distinctione* judicare poterit, quam cui *Historia* gentium & *Geographia* est perspecta, ut inde experientia magistra perscrutari valeat, quomodo gentes sibi proximè adjacentes, per commercia sibi invicem opem adferentes, perque bella sese scindentes & vim inferentes, cogantur, alterius *linguas*, vel discere, vel suæ immiscere. Ita fit ut quodvis ferme seculum, aliquam in *linguam* inferat mutationem; Quod nullo potest meliori detegi modo, quam inspiciendo veterum monumenta, membrana, chartas, libros. Sic sponte devolvimur ad illud mirabile *scribendi artificium*.

§. VII.

SCRIPTURA est illud, omnem humanum caput mirum in modum superans, artificium, quo memoriæ succurrimus, & cogitata animi nostra recolligimus, aliisque inspicienda & ruminanda tradimus, per *certa*, *indubitataque signa*, *figuras fixas*, atque *characteres notos*, illisque paucis, vario tantum modo flexis & dispositis Oculis subjicimus. Sic tandem ad alios transferenda, cumque illis absentes communicanda, & illorum

^a Licuit mihi, pluribus in locis os ad os cum diversis nationibus loqui, & differentiam non tantum gentis à gente, sed unius ejusdemque populi, non solum in diversis, in patria sua habitantibus partibus, verum etiam una eademque in urbe, observare, & rationes indagare, quomodo, vel bella capti, suam immutare *linguam* & miscere, coacti, vel negotiantes, vel cum adjacentibus, vel remotioribus, se illis ita accommodant, ut paulisper sensim sine sensu illarum, vel *linguam*, vel *dialectum* imitentur, atque ita tertiam quandam mixtam cudant *linguam*.

rum & nostræ ipsius memoriæ opem ferendo, recolligenda, emendanda, & perpolienda sunt. Est ergo illud artificium, tantæ eminentiæ, excellentiæ, utilitatis & necessitatis, ut non nisi DEUM ipsum *Authorem* habere & agnoscere potuerit: nam Hominem primum illo beneficio, non minus quam loquelâ, aliisque vitæ necessariis naturâ postulatis, privare potuit. Frustrâ ergo alium indagant *Authorem*, Frustrâ requirunt illius rei per MOSIS alteriusque ^a *relationem*, nisi simul postulent, quis primum illum Hominem docuerit, *edere, bibere*, aliaque quæ ^b *natura* ipsa docet, perficere? SCRIPTURA debet esse tantæ

^a Hujus rei altum silentium, est firmum argumentum, illud esse ex illis quæ per suam evidentiam se omnibus commendant: Non enim illa tantum silentio prætereuntur, quorum nullam habemus notitiam, sed etiam quæ omnibus sunt notissima. Jam vero tempore MOSIS scripturam fuisse notam, nemo est qui negat. Si vero illa demum aut paucis ante se annis, aut suo ipsius tempore, foret inventa, certe aliquam illius mentionem fecisset. Certum est CADMUM literas ex Phœnicia in Græciam circa JOSUÆ tempora tulisse. Unde ille CADMUS? nisi ex Oriente, quod ipsius nomen satis indicare, demonstratum ab A. HOLLEWILHS. nob. *Pol. in Gram. Græca*, est. Unde nomina Græcarum literarum? nisi ex *Alphabeto Hebraico*. *Aleph* in *Alpha*, *Beth* in *Betha* cæt. mutando. Nihil nunc de literis Aliarum gentium dico, quæ facile hoc ex omnium primo, derivanda esse, demonstratu est. Vid. BOCH. Chan. p. 488. & seqq.

^b Licuit mihi in *America*, in *Suriname*, inter illos plane illiteratos, sylvestres maximequè rudes Indos & Nigros, videre, quod quivis, sua sibi propria habeat *signa*, certosque *characteres*, foliis arborum, ligno, vel cortici, vel parieti, inscriptos, quibus sibi memoranda, reminiscenda proponebant. Quis docuit hos? nisi natura. Quis naturæ *Author*? nisi DEUS. Utinam mihi licuisset ibi diutius in mea permansisse statione, ex qua nunc ab Homini- bus lucrum tantum captantibus, sum remotus & depulsus, quantum animus fuisset in illorum arcana penetrare, literæ, quas ad CLAR. MILLIUM, olim in *Utraj. Acad.* PRÆCEPTOREM meum, adhuc læte florentem, quantum spero, ea de re scripsi, testari poterunt,

tantæ evidentia, ut statim in OCULOS incurrat, illosque informet per suas variationes, quid mihi ipsi, quid aliis, *significare* velim. Non est ergo primarium docere: quomodo *os movere debeam*, ad *sonos & tonos proferendos*, cum hætenus mihi soli loquor sine *voce*, per *signa*. *Signa* verò tum demum dirigunt *vocem*, quando ad alios *sonum & tonum* proferre teneor, qui me iisdem audire, intelligere & percipere mentem meam possunt. Sequitur ergo OCUlum omnium primo certum esse debere de illis *signis*, *figuris* atque *characteribus*, atque hætenus nihil referre, quomodo pronunciem, licet mihi varias *significationes*, variis *figuris & characteribus*, vel iisdem *characteribus*, permutatis suis sedibus, proponere debeam.

§. VIII.

SCRIPTURA est illud excellentissimum medium, quo non tantum *lingua*, sed omnes artes excoluntur, quæ nunquam ad illud potuissent pervenisse culmen, nisi *scriptura* Duce & Magistra. Quod per partes demonstrabo: *Lingua* enim *excolitur & politur scripturâ*. Quotidianus verò *sermo* nunquam tam politus & excultus esse potest, quam *scripta oratio*. In *sermone* non attendimus ad *solæcismos*, vel elegantiam constructionis, quæ tamen in *scriptura* non sine vitio & macula prætermittuntur. Hinc tanti stili^a varietas, tanta differentia, etiam inter illos qui sæpe

^a Varietatem hanc demonstrare ex multarum gentium & linguarum scriptis, res esset levis momenti, sed parum usui. Unusquisque attendat ad suæ tantum gentis, varios tam prosæ quam metri

sæpe stilum vertere consuevere; ita ut quibusvis proprius suus & familiaris sit stilus, unde præ aliis distingui possunt.

Quotidianus usus non permittit, ut in colloquiis familiaribus, & domesticis utamur stilo sublimiori; hoc enim esset ridiculum, si quis cum amicis, cum servis & servabus, velit loqui, uti scribere consuevit. Liceat mihi cum ERASMO loqui, in convivio Profano ait: *Inelegantium elegantiae sunt, qui suam linguam habent sibi peculiarem.* Sed hoc est quod volo; *lingua scripturâ* non tantum conservatur, sed & politur & ditatur, si attendamus, ad usum quem habet, sive in *a choro*, sive in *foro*. In *choro*; id est, in cultu divino, & omnibus eo spectantibus, ibi quidem *lingua* vernacula, & popularis debet habere locum, sed quis inficias ibit, omni, & nunc etiam nostro, tempore maxime usui esse, uti stilo sacris maxime convenienti. Res sublimiores, verbis, phrasibusque politioribus & scripturariis, proponere & urgere, stringere, esse illud præcipuum, quo corda flectuntur hominum, in cælum usque rapiuntur, & sic plerumque ad DEUM ipsum transferuntur.

metri Authores, non tantum in stilo *chori*, sed & *fori*, quantum ibi reperiet diversitatem phrasium, felicissimas cogitationum venas & veneres explicantium. Quis non novit quod *Horatius Catoni* & *Ennio* illam tribuat laudem: *quod sermonem patrium dita- verint.*

a Chorus à nobis hic latissimo sumitur sensu, non tantum pro *canentium cætu*, de quo in sacris maxime usitatum est, sed de exquisitissima illa simul eliquatissima parte sacrorum Oratorum, qui gregem suam, dulcissima Evangelii voce nôrunt *ad fontes aquarum vivarum* allicere & reficere. Immò totumque populum illum electum intelligo, qui ad pias Pastorum suorum voces attendit, corde oreque suo dicit, AMEN.

feruntur. Quantum enim differat eandem materiam tractare verbis flaccidis, repentibus, nulloquē spiritum spirantibus, nec sapientiam ullam sapientium, præ illis exquisitis, erectis & erigentibus, à spiritu profectis & provectis, omnem spiritum & animam inspirantibus & sapientiam ipsam docentibus; ne dicam de illis qui comicorum focco pulpitem sacrum adscendunt, contaminant, verbisque obscænis & impuris vel in trivio usitatis conspurcant. Immo quantum sit aliquando discriminis, eandem materiam, iisdem verbis & phrasibus, sed distincto tantum sono & tono proferre, vel me tacente agnoscetis omnes.

Hinc infero, ^a unam eandemque linguam esse sacram, sanctam, vulgarem, trivialem atque profanam, pro suo usu & abusu, illamque haud melius posse corrigi & emendari quam scripturâ, quâ videre licet, quid scripsimus; conferendo cum melioribus, si non datur facultas cum optimis, corrigendo quæ errant, & erigendo, quæ flaccescunt, titubant, aut planè jacent. Recitando sæpius, ut cum sono & tono, omni voci, proprio & illius emphasin postulante, convenienter scopo, orationem nostram cum suavitate, gratia, gravitate, necnon cum ipsa Suada, proferre, & ita DEO animas lucrari, queamus. Hinc id maximè incumbit in illos

^a Nulla est lingua, quâ non etiam res sanctissimas vocabulis impurissimis profanari, & voces etiam castissimas, in malum sensum flecti & abuti, eheu! videmus, audimus & cum horrore percipimus. Huc illud Horatii aliquo modo referendum:

*Multa renascentur, quæ jam cecidere, cadentque,
Quæ nunc sunt in HONORE, vocabula, si volet usus:
Quem penes arbitrium est & jus & norma loquendi.*

illos officii, qui sacra tractant, ut linguam, etiam suam vernaculam, politis, cultis, puris, immò ab omni fæce triviali septies purificatis, ad sacra unicè spectantibus, & conservent, & colant vocabulis, quotidie magis magisque adaugeant atque ditent. Cum HORAT. *Carm.* III. Od. I. 1. 2.

*Odi profanum vulgus & arceo.
Favete linguis.*

Nihil hætenus de linguis exoticis, & ad cultiorem literaturam unicè spectantibus addo, nisi quod sufficiat illas didicisse in usum privatum, ad suam ipsius populi linguam perpoliendam.

Ad *forum*, cum *juridicum*, cum *mercatorium*, quod attinet. Quis non videt quantus se hic nobis aperiat; si illum intrare liceret; differendi, de *stilo juridico*, aut *causidico*, campus? Amœnissimus certe ille, quo politiores eloquentiæ ^a Principes, semper præstantiores aliis, suis clientibus, & quas defenderunt, causis, non tantum attulere opem & tutamen, sed sibimet ipsis immortale inter mortales consiliavere nomen.

Mercatorium illud *forum* respicio, quod mercibus undique advectis, per sagacissimos rerumque exoticarum observantissimos, naviculatores,
navi-

^a Neminem latere potuit, quantum DEMOSTHENES, ille fabri filius, Platonisque discipulus, licet impeditus linguâ, & CICERO Romanorum Consul, tempore turbulentissimo, suâ eloquentiâ præstiterint & præ aliis valuerint. Nulla non ætas fuit, in qua non aliqui in hac arte excelluerunt, in quavis Regione, Gente, & Loco, ubi tamen alter alteri semper multum prævaluit & decertando palmam præripuit. Abstineo ab exemplis, quæ hic adferre possem, ne meo immaturo forsan iudicio, illis lauream offeram, quibus alii illam denegarent.

navigatores & nautas, patriam quoquè linguam miris admodum modis augere & ditare potest; Non tantum novis nominibus cum mercibus inferendis, sed etiam commercio suo literas accommodando ad politiore aliorum populorum stilum & exquisitiorem phrasiologiam. Quod, quantum in *lingua* perficienda & ditanda præstet, nemo melius percipere atque perspicere poterit, quam illa felicissima ANGLORUM natio, quæ, licet ^a veteres putaverint illam in ultimo terræ angulo esse, ab omni consortio hominum, remotam, ita à natura ipsa & collocata, & sita, est, ut sibi unice datum esse videatur circumnavigare :

Quidquid ab Oceanis circulus ambit aquis.

Et ita totum peragrarè terrarum orbem, suumque Regnum omnis generis adimplere mercibus exoticis, suâ mercaturâ, artificiosâ fane & politâ manufacturâ, pretiosissimis, & phrasium copiâ exquisitissimarum. Quæ ratio potissima, quare hæcce lingua tot vocabulis peregrinis, ad suam *dialectum* accommodatis & phrasibus elegantissimis ^b nunc prævaleat.

§. IX.

^a Sic FLORUS III. IO. 16. de expeditione CÆSARIS in BRITANNIAM loquitur, quasi alter orbis esset. *Respexit, inquit, Oceanum, & quasi Romanus orbis non sufficeret, alterum cogitavit.*

HORATIUS sæpe carm. I. O. XXI. 15. O. XXXV. 29. carm. III. O. V. 3. cæt. Sic olim cecinisse VIRGILIUM de BRITANNIS *Eccl. I. 67.*

Et penitus toto divisos orbe BRITANNOS,

nemo non novit; sed variè interpretari, forsan non adeo notum. Vid. Interp.

^b Nunc; nam licet necessitate quadam, pluribus invasionibus bellisque peregrinorum, populorum *linguas & dialectos* suæ immiscere

§. IX.

Artes quantum excolantur & perficiantur *scriptura*, cum linguis exoticis, doctis peculiaribus & propriis, tum maximè vernaculis, quibus quævis gens in patrio utitur solo, nihil attinet dicere: Cum nulla ars tractari commodè poterit, absque hac divina planè *scribendi arte*. Undè satis superque unicuique, ad naturam rei rectè attendenti perspicere licebit, meras illos agere nugas, qui de *Origine & Authore* illius artis anxii inquirent; Alii *Hebræis*, Alii *Chaldæis*, Alii *Phœnicibus*, Alii denique *Chinensibus*, hancce palmam offerentibus, cum nihil magis in propatulo sit, quam hanc cum genere humano & primis orbis elementis extitisse artem, DEUMQUE ipsum salutare & venerari *Authorem, Doctoremque*. De quo plura in sequentibus.

§. X.

Restat; antequam ad specialiora pedem promoveamus, demonstrare, quo pacto SCRIPTURA unicum tantum sit adminiculum certissimumque medium, quo detegere possumus *puram & genuinam*

cere coacti fuere, tamen illas, quas à barbaris receperunt gentibus, voces, phrasisque, ita pro temporis ratione temperarunt & poliverunt, ut nunc meritò amplissima, ditissima & elegantissima habeatur. Quod quotidie magis magisque experior.

a An Adamus primus literas invenerit? Quid habendum sit de literis Angelicis? An literæ quibus hodie sacer textus scribitur sint primigeniæ? invenies apud AUGUST. PHEIFFER. Nobil. Quæst. Philol. p. 1049, 1050. & 1051.

Græcos accepisse literas à Phœnicibus & CADMO, qui fuit homo Orientis vide apud Boch. *Geograph.* Part. II. *Chanaan.* Lib. I. cap. XX. *ESSAY of the USEFULNESS of ORIENT.* LEARN. p. 4.

nam linguam, à spuriiis mixtis & compositis tam ex diversis, quam ex suis, vel filiabus, vel sororiis *Dialectis*.

§. XI.

Cum certis atque indubitatis *signis*, *figuris* & *characteribus*, constantem non tantum *sonum* & *tonum*, sed etiam *fixam*, hoc, & non alio, modo *scriptam significationem*, OCULO demonstrare debeat *scriptura*, quod linguâ corrente & fluente nunquam tam accuratè fieri potest; sequitur illam esse tantum unicum adminiculum & certissimum medium quo detegi potest variatio: *Linguâ* enim *sonum* & *tonum* quivis sui sermonis adeo promptè & velociter edit, ut, licet *significatio* sit eadem, vel parum recedens, tamen acutissima & accuratissima auris, sui adsueta *soni* & *toni*, non poterit illam affinitatem & convenientiam detegere, quæ tamen *characteribus* visis, & significatione eadem comperta, statim sese unicuique, etiam leviter attendenti, manifestat. Hæc sanè est ratio qua re citius quis linguam scripturâ conceptam addiscere potest, quam colloquiis.

Certæ itaque & indubitatae *Analogiæ* regulæ sunt figendæ, unde *lingua primæva* & *cardinalis* à suis *filiabus* & *dialectis* inde dirivatis dignoscenda, & *mixtura* plurimarum patefacienda.

§. XII.

LINGUA PRIMÆVA debet esse simplex, pura, nullis anomaliis obscurata, ut ubiquè suum *Authorem DEUM* referat.

Regulæ

Regulæ illæ paucissimæ admodum sunt, spectant enim.

I. Puram putam LINGUAM. Dein

II. DIALECTOS, & inde *fabricatas* alias linguarum *mixturas*.

Lingua spectari debet in *abstracto*, ita ut quævis vox in sua sibi propria, genuina, naturali & primaria *significatione* consideretur, quæ nunquam nisi tantum unica esse potest. Deinde in *concreto* in *syntactica sua constructione*, unde apparet, ex connectione cum aliis, cogitationum sublimitas in *significationibus* secundariis rhetorices, *Figuris*, *Tropis*, quibus genius *linguæ*, & ingenium scriptoris pulchrius atque luculentius elucescunt, & non tantum à vulgari & triviali usu, sed etiam ab *Oratorio*, *Historico*, *Epistolari*, *Dogmatico*, *Poëtico*; *Dramatico*, *Comico*, *Tragico*, stilo, sese statim distinguere debet, ut unus ab altero cognosci *stilis*, & tamen integritas communis *linguæ* agnosci, queat.

Quamdiu versamur in vocibus *abstractè* consideratis, illarum *essentiam* nobis perspectam habere tenemur, cum dein quoquè ad *accidentia*, quibus scriptura perfecta redditur, diligenter inquirenda & detegenda, illorum causas, rationem, naturam, & emphasin sedulò pervestiganda, nos accingere oporteat.

Essentia cujuscunque *vocis* sese per suam *materiam* manifestat, qua suis se *signis* materialibus externis in oculos incurrentibus, ita patefacere
opor-

opor
aliif
a son
ut it
& ton
rant,
phati
riali
prop
fem
intell
dicen
Q
tend
quid
R
five
nem.
serva
Comp
nem,
Gran
perfe
R

a S
stant,
pronu
b S
hanc
conve
lingua
nibus,
lire lin
dus ac

oportet, ut illis visis, statim animo proponere, aliisque *significare* valeamus, quid sibi velint, quo ^a *sono* & *tono* edi debeant, si pronuncianda vox, ut ita *aures* & *animum* afficere valeant, si *sonum* & *tonum*, sibi proprium & naturalem, secum ferant, vel si cum *sono* proprius, naturalis & emphaticus jungatur *tonus*. *Forma* dein hisce *materialibus signis* & *characteribus*, OCULO ita clarè proponi debet, ut statim innotescat ad quam classē quævis vox sit referenda: Per *formam* enim intelligimus *partes Orationis*. Hæ constituunt *radicem*, & duos *ramulos*.

Quod ut clarius innotescat, altius paulò repetendum & explicandum est, quid per *Radicem*, quid per *ramulos* intelligamus.

Radix est *verbum*, quod semper, sive activè, sive passivè, sumatur aliquam includit *affirmationem*. Optimè hoc & accuratè admodum observatum video in ^b *Anglicana Grammatica*. In *Compendio* nostro dabimus illius authoris *definitionem*, & simul ostendemus, quam malè *Hebræorum Grammatici* distinxerint inter *verba Perfecta* & *Imperfecta*, quorum ultimorum nulla agnoscimus.

Ramuli sunt omnes reliquæ *Orationis partes*, quæ

^a *Sonus* & *tonus* non in *literis*, quæ *consonantiam* tantum præstant, sed in *signis* quæ *voce* animant, id est, non tam veram *pronunciationem*, quam *significationem*, docent, quærendus est.

^b Summa cum admiratione non minus, quam dilectione, legi hanc Grammaticam, & perlegam donec in succum & sanguinem convertero: multis enim signis Authoris eruditionem multarum linguarum testatam dat. Ausim ego, si non Omnium teritur manibus, illam commendare his, qui amant suam excolere & perpolire linguam. Approbatio ISAACI BIKERSTAFF Baron. illi pondus addit.

quæ ex *radice* prognatæ, totam orationem perficiunt atque ornant.

Horum Orientales tantum nominant duos, *Nomina* quippè & *Particulas*.

Per *nomina* intelligunt cum omnibus aliis *Grammaticis*, illas voces, quibus *essentiæ* rerum, cum suis sibi qualitatibus, proprietatibus & attributis à se invicem distinguuntur. ^a Hinc *Objectum*, *subiectum* & sæpe etiam *prædicatum* sermonis sese manifestat. Quæ itaque iterum, nisi confusio inevitabilis futura, suis sibi propriis *signis* in OCULOS incurrere debent, ut statim unum ab altero sua terminatione distingui, sensusquè verus detegi possit.

Per *Particulas* significant omnem illam suppellectilem, quam diversam ob naturam, indolem & officium, ita digerere solemus, ut primo loquamur de iis quæ *brevitatem*; deinde de his quæ *nexum* & *elegantiam* sermonis; præstant. *Brevitatis* causâ certè ^b *Pronomina* adhibentur, ne opus sit *nomina* repetere. Nexum & elegantiam

^a Omne enim *thema*, quod menti cognoscendum proponitur, consistit in *subiecto*, *objecto*-ve, ejusquè *prædicato*, & *copula*. Hinc in omni sermone & oratione, ad hæc tria nisi diligenter attendatur, hærebimus in obscuro. Quo modo verò hæc distingui poterunt ubi literæ sunt eædem?

^b Notatu dignissima sunt quæ supra laudatus ANGL. GRAMM. AUTHOR de *Pronominibus*, nominum vices referentibus, docet, & ex D. JOHNSON, & VOSSIO probat. Vide illum p. 71. [4] *Grammatices*, cui hicce titulus. A GRAMMER of the ENGLISH TONGUE, with the arts of LOGICK, RHETORICK, POETRY, &c. illustrated with useful NOTES; Giving the grounds and reasons of GRAMMAR IN GENERAL. The whole making a compleat SYSTEM of an ENGLISH EDUCATION.

tiam
Præp
Qu
cit :
positi
certis
separa

Dr
filum
bent ;
^a figur
vel g
ma b
nicuic
tavit
quid
ris, st
hujus
angul
tum a

^a H
adire se
re. Vi
sibi mu
additis,
flexibus
quavis
dum ju
tamen
gua diju
est argu
^b Ea
PFEIFF

tiam constructionis simul adornant *Adverbia*, *Præpositiones*, *Interjectiones* & *Conjunctiones*.

Quanti hæ sint in stilo usûs, nemo non agnoscit: fluctuat enim oratio sine illarum decenti dispositione. Quemvis ergo fateri oportebit, illas certis, sibi quæ propriis signis esse dignoscendas & separandas in accurata *scriptura*.

§. XIII.

DIALECTI secundum hunc eundem ordinem filumquæ, cum lingua conferri & comparari debent; ubi statim apparebit, illarum quidem in ^a *figuris* & *signis*, *soni* & *toni*, aliqua vel levior, vel gravior, differentia, in præcipuis verò maxima *harmonia* & convenientia perspicua. Hoc unicuique qui à limine tantum eruditorum salutavit scholas, cuique vacabit atquæ placebit aliquid tantum in illis conferendis impendere operis, statim in OCULOS incurret, hanc & illam esse hujus linguæ *dialectum*, in quocunque terrarum angulo illam etiam invenerit. Sumet sibi tantum aliquod exemplum ex linguis ^b *Europæis*, & ^a *Asia-*

^a Hoc si quis accuratè inquirere velit, oportet illum veterum adire scrinia, ex quæ illis manuscripta eruere & invicem comparare. Videbit ille quo modo quodvis seculum, quævis ætas, suam sibi mutaverit scripturam, *characteribus* crassioribus, exilioribus, additis, iterumque omissis, quibusdam circis, & circulis, aliisque flexibus & abbreviaturis. Quæ, quum incommoda invenirentur; quivis enim quædam sibi signa habebat peculiariora; bono admodum judicio & consilio in dissuetudinem abire cœpère. Ex illis tamen de DIALECTIS, illarumquæ affinitate & vicinitate cum lingua dijudicandum est. Ex *charactere* non conveniente ergò non est argumentandum contra *Dialecti* naturam.

^b *Europæis* elegantissimam hic præstiterunt operam AUGUST. PFEIFFERUS in *Crit. sua sacra* Oper. p. 791. cap. XIII. De

VERSIO-

^a *Asiaticis* illis, quæ ex domo *Japheti* profeminatæ sunt, quæ à Viris Doctis de hac materia conscripta sunt & comparata, & illicò videbit quo modo *lingua* ex *dialectis* dignoscenda, & *mixtæ* atque *compositæ* detegendæ, ne nunc dicam de *spuriis* & *trivialibus*, quæ in una eademque gente, in uno eodemque loco, inter plebem & homines nobilioris generis & fortunæ obtinent. Certè *triviales* in omni ferme gente suam ita produnt degenerationem, ut meritò ab hæreditate materna excludantur.

§. XIV.

^b CHARACTER est ille ductus, quo, *cælo*, *sty-*
lo,

VERSIONIBUS EUROP. VERNACUL. Ubi non tantum plurimarum gentium varias variorum temporum recenset versiones BIBLIORUM sacrorum, sed etiam ex Psal. CXIII. 3. proponit, ut inde diversitas à matre & convenientia simul in lineamentis, appareret. Sic quoque Vir Doctissimus LAMB. TEN KATE in oper. Belgico. Certe nil clarius atque perspectius hac in re esse poterit, quam veterem *Anglo-Saxonum* characterem comparare cum hodiernis, & quivis hac de re de plano & pleno debet esse convictus atque persuasus.

^a *Asiaticis*. Per has intelligo Græcam ex parte linguam cum suis dialectis præcipuis. De quibus videre licet JACOBI ZWINGERI Hypotyposis calci LEXICI SCAPULÆ adjecta. Adeatur *Palæograph*. Nob. MONTFAUC. & Clar. HAVERC. de Lit. Græc.

^b *Character*. Hanc vocem non ab Hebræorum *Hbarath*, nec ab Arabum illo *charath*, ut quidam legunt, *foravit*, *perforavit*, *fricuit*, *fricando sculpsit*; sed à Græcorum *χαράσσω*, *χαράσσω* derivandam esse, quemvis mihi largiturum, qui aliquid in hac profecit palæstra, arbitror: licet enim quædam *soni*, *toni*, *significatio-*
nisque sit convenientia, tamen inde non sequitur, hancce vocem suas debere natales vetustissimis linguis, sed illi suam debet acceptam genituram & genealogiam, cujus è gremio processit. Jam verò latina lingua non ex Hebræa, sed ex Græca *Æolica*, maxi-

mam

lo, calamo, vel ligno, lapidi, æri, vel cuivis metallo, papyro, chartæ, membranæ, linteo, cæterisque ad id aptis, paratisquè materiis, *imprimatur, insculpitur, vel inscribitur, nota signumquè*, quo, vel nobis ipsis, vel aliis refricamus & renovamus memoriam, taliaquè revocamus, qualia antea vel annotavimus ipsi, vel ab aliis annotata invenimus, quæ nobis necessaria censemus, vel ad vitam præsentem communem & tranquillam, vel ad illam futuram, æternam & beatam. Illa itaque *signa* debent esse *certa & indubitata*, nobis *clarè perspecta*, ut unum ab altero illis distinguere, mentemquè nostram tutò dirigere valeamus, quid agendum, quid omittendum, sit.

§. XV.

Character licet communis esse debeat his, qui se invicem illo intelligere debent, tamen est unicuique adeo peculiaris, ut alter ab altero cognosci & agnosci queat. ^a Mira sanè res, quod ex centum,

mam partem prognatam, & plane alterius, ab Orientalibus naturæ esse Viri Docti clarissimè demonstraverunt. Id præsertim Virum illum insignem L. VALKENAER Prof. Ling. Græc. *Franeq.* in clariorem positurum lucem spero.

^a Hoc tam commune, atque adeo notum, velim considerari & agnosci ab illis, qui tantum vociferantur, de vario *charactere* linguarum, unde conficere autumant: *linguam* hanc non esse illius *matrem*, quæ differt *charactere*. Hoc si procederet, tum omnes illi qui hodie utuntur eodem *charactere* populi, deberent uti eadem *lingua*, uti *Angli, Galli, Hispani, Itali, Belgæ*. Et hi, nempe *Belgæ*, nullam omnino haberent convenientiam cum *Germanis*, cum tamen extrâ omnem dubitationis aleam sit positum: *Germanicam* esse *Belgicæ* matrem, *Linguamque Anglicanam* ex binis illis, multa admodum transumpsisse. Conferantur non tantum veterum manuscripta, sed quæ quotidie scribuntur & asserti mei veritas, se unicuique probatam dabit. Hisce concessis quæro: An-

D

non

centum, immò mille Discipulis, ab uno Doctore hanc scribendi artem, edoctis, ne unus quidem adeo accuratè sui Magistri manum imitari sciat, quin aliquid sit quod illum distinguat & prodat. Hinc quivis non tantum, suo sibi proprio *charactere*, suam noscit distinctam manum, sed etiam agnoscitur inter familiares, & illius *characteres* consuetos. Immò unicuique genti, nationi & populo non tantum, sed cuivis individuo, est aliquis *character communis*, aliquis *peculiaris*, quo, ut facies à facie, sic manus à manu, suis ductibus, lineis, lineamentis & literis, dignosci debet.

Habes B. L. quæ in *genere* tanquam totidem AXIOMATA dicenda & præmittenda erant. Ne forte mireris, quod tam diu in suspenso te detinuerim illis per se admodum notis; Dicam quid me huc non *volentem*, duxerit, sed *volentem*, traxerit. Est mihi res cum illis maxime ^a hominibus, qui primas veritates in dubium vocare consuêvere, & non tantum sacram scripturam ad suum

ubi-

non Τυπογραφία, si ex tam multis diversis *characteribus* unus eligendus, illum, quem sibi optimum censent, electuros, concedi debeat?

^a Novi quid dico: Nam si quis tantæ audaciæ est, ut illa non in dubium tantum vocare, quæ exemplis & experimentis luce meridiana clarioribus sunt fulcita & stabilita; sed perfrieta fronte & perfracte negare sustinet, quod sibi ante oculos versatur, *Job. XXIV. 13.* quantæ oportet esse veritatem evidentiae, si hunc hominem ad meliorem mentem reducere velimus? Nonne ab ovo omnia sunt repetenda, quæ ipse agnoscit & quotidie profitetur, ut ita suismet propriis armis conficiatur? Et, si quem veritati honorem conferre animus, ut ultrò agnoscat, se illius fuisse persecutorem, quod, & quem, prosequi & amare aliisque commendare debuisset. Quem admodum hicce unicus est, ad quem collimo, scopus, hæc dissertatiunculâ, quam nullius lucri cupidine, ut insons criminor, sed puro veritatis amore in lucem emitto.

ubique systema flectere student, sed & ipsa Matheseos elementa labefactare conantur. Hos ita ducere animus est, ut sensim sine sensu illis laqueum in manus dem, non ut seipsos constringant, sed ut illos ex tenebrarum abyssu ad veritatis arcem atque culmen ducam. Hoc, si obtinero, erit mihi unicum & sufficiens, quod exspecto, præmium.

§. XVI.

SPECIALIORA illa ad quæ nunc devolvimur, & quibuscum in portum tutum, firmamque stationem, appellere annitemur, duo complectuntur *Capita*, quæ proram & puppim totius nostræ efficiunt dissertationis.

I. ^a HEBRÆAM LINGUAM ESSE ILLAM PRIMÆVAM, PARADISIACAM, ANTEDILUVIANAM, EX QUÀ DUÆ PRINCIPES DIALECTI ARAMÆA & ARABICA DERIVATÆ, INDEQUE ALIÆ MIXTÆ PROGNA-
TÆ, SUNT.

II. HEBRÆAM LINGUAM, CUM SUIS DIALECTIS, NON POSSE COMMUNE DISCI, NEC DOCERI, SINE PUNCTIS VOCALIBUS. Quorum NATALES in ipso Paradiso quærendas esse autumo.

§. XVII.

^a Licet tota agmina Authorum, qui hac de materia scripserunt, existant, atque adeo me actum agere quibusdam videar, attamen nunc hæc aliquatenus repetere & ad novam faciem reducere cogor. Vid. BOCHART. *Phaleg.* pag. 56—70. AUGUST. PFEIFFERUS *dub. Vexat.* cent. I. Loc. XXXII. pag. 44. *De lingua Protoplastorum* pag. 573. *Crit. Sacr.* pag. 689. cæt.

§. XXXII.

HEBRÆAM LINGUAM ESSE ILLAM PRIMÆVAM, PARADISIACAM, ANTEDILUVIANAM, EX QUA DUE PRINCIPES DIALECTI, ARAMÆA ET ARABICA DERIVATÆ, INDEQUE ALIÆ MIXTÆ PROGNATÆ, SUNT; ut rectè atquè ordinè demonstrarem, ad sacra appellamus BIBLIA, ut cum illorum divino spiritu, faventequè vento tutò appellere queamus tranquillas illas, quas intendimus, oras. Sit itaque locus ille πολυφύλλητος Genes. XI. 1. basis & fundamenti loco.

וְיְהִי כָל הָאָרֶץ שְׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים:
Et erat universa terra unius labii & eorundem verborum. Sic plerumquè dant Latinæ versiones. LXX. καὶ ἦν πᾶσι γῆ χεῖλος ἓν καὶ φωνὴ μία πᾶσι. *Et erat omnis terra unum labium, & vox una omnibus.* Plures nunc non addo.

Quid hæc verba ultima sibi velint, ego fanè fateor, me haud perspicere, nec percipere. Nisi quis velit SPIRITUI SANCTO, aut MOSI, hujus amanuensi, confusam & obscuram admodum παντολογίαὺν adscribere, ita verba hæc non esse reddenda fatebitur: nam ^a *Labium* pro *sermone* & lo-
quela

^a Nullam hic ἐπιζήγησιν cum Clar. BOCHARTO in *Phaleg.* p. 56. & 57. Lib. I. agnosco: verba enim priora sunt claria ut indigeant illâ.

^b *Labium*, pro *sermone* per metonomiam causæ instrumentalis organicæ, pro affecto adhiberi, videre licet in multis *Proverbiorum* capitibus. Præsertim XII. 19. XVII. 7. Adde Jes. XIX. 18. XXXIII. 19. Job. XII. 20. Ad quem ultimum locum vid. Comm. Cl. SCHULTENS uti & ad Prov. XXVI. 23. 24.

quela fumi, quemadmodum in genere ^a os, & in specie ^b Guttur, ^c Palatum & ^d Lingua, in sacris admodum frequens. Notius id quam ut per exempla demonstrandum neceſſe. *Sermonem* verò non niſi *vocibus, vocabulis, verbis*, cæt. institui poſſe nemo ignorat. Quid ergò opus fuiſſet addidiſſe **וְדַבְּרִים אֲחֵרִים** niſi per has *voces* aliud quid diſtinctius & ſublimius facer ſcriptor indicare ſignificarequè voluiſſet?

§. XVIII.

Dabimus itaque aliam horum verborum interpretationem, illiusque demonstrationem, ſi non apodicticam, ſaltem probabilem, totamque pericopam illuſtrabimus.

וְיָהִי כָל הָאָרֶץ שְׂפָרָה אֶחָת וּדְבָרִים אֲחֵרִים:
Et erat univerſitas terræ unius labii, & ductuum acutorum, i. e. punctatorum.

Univerſitatem terræ, pro omnibus terræ incolis hic fumi, nemo negabit, qui non cum ^e If. PEYRE-RIO *Præadamitas* ſtatueret, & cum aliis *diluvium univerſale* denegare, vellet. Illorum verò ſententiam

^a Os, pro *teſtimonio*. Deut. XVII. 6. Pro *mandato* Gen. XI. 21. *Sermone* Job. V. 15. Prov. XXXI. 8. Vid. Cl. SCHULT.

^b Guttur pro *alta voce clamare*, cum in *bonum*, tum in *malum*, ſamitur. In *bonum*, Jeſ. LVIII. 1. In *malum* Pſal. V. 9.

^c Palatum, Prov. V. 9. Cant. V. 16. Job. XXXIII. 2. ubi *os, linguam, palatum, habes*.

^d Lingua, Prov. XVIII. 21. XXV. 23. Quæ ultima verba non minus piè, quam doctè & elegantiffimè audivi explicare, incomparabilem Virum Cl. THOM. HUNT, Æd. Chriſti Can. digniſſimum & Prof. REG. Heb. & Arab. Præl. LAUD. Clar. VI. Cal. Nov. צִדְּיוֹצְצְלִי.

^e Joh. Danhaw. Sam Mareſ. Cæt. Vid. Auguſt. Pfeiffer. Oper. P. 544.

tiam diu refutatam atque explosam, non est quod moremur: Videmus enim Gen. VI. 11. 12. *Terram non tantum fuisse corruptam & impletam violentia, sed & rationem addi: Universitatem carnis corrupisse viam suam super terram.* Post verò pœnam toti humano generi inflictam, DEUM ipsum NOACHUM introduxisse sua cum benedictione denuò in terram, eiquè mandasse, ut frugifer multiplicaret & impletet terram, quam ei cum omnibus animalibus de novo subjugavit, ut huic suo colono feudatario omnem præstarent obedientiam, eique & usui, & esui, essent, videmus IX. 1--8. Dein novum cum NOACHO ejusque filiis iniit fœdus à v. 8 --- 18. Quod, cum Cham pater Canaanis violaret risu & sannis in patrem DEUMQUÈ peccando, reliqui bini filii Sem & Japhet emendarent, pio ergo patrem affectu, hi se patris benedictione dignos, ille verò ejusdem se maledictionis reum, fecerit. v. 18 --- 29. Inter hos tres Noachi filios eorundemque posteros totum terrarum orbem esse divisum, non tantum ex illorum genealogia cap. X. per anticipationem recensita, sed etiam ex illorum dispersione γλωσσόγχοισιν sequente clarissime perspicere est cap. XI. 1---10. Hic genealogia ^a Semi repetitur & per Arphaxadum deducitur ad Heberum ejusque filium

^a Semi genealogia repetitur, non sine fontica ratione, ut ita videre liceret quo modo ille cap. X. 21. diceretur *Pater omnium filiorum Heberi.* Sanè non tantum illorum quæ ex Phalego nomen illud per Abrahamum assumerunt, sed etiam Arabum, qui per Joktanem ejusdem Heberi posteri sunt: nam Ngneber & Ngarab est ab eadem origine per transpositionem literæ Beth & Refeb. Quod melius videre licet si scribamus literam ugnain, vel ain per E & A. Ebr & Arb. Unde etiam constat illam eandem literam gutturalem,

filium
visa C
facta
linea
DEI
ille o
nomi
& D
videb
diosi

C
nihil
incol
& p
temp
rum
stat,
bene
& in
P
fesso
pron
fociu
re,
cia
vere

tural
Marc
a
fis in

filium *Phaleg*, in cuius natali anno terra erat divisa Gen. X. 25. Per hunc verò, nulla mentione facta *Joktanidis*, minoris *HEBERI* filii, deducitur linea usque ab *ABRAHAMUM* illum fœderatum *DEI* amicum & familiarum, v. 10--32. Hic est ille omnium fidelium Pater, qui primus *Hebræi* nomine venit cap. XIV. 13. unde dein tota *natio*, & *DEUS*, *nationis Hebrææ* *DEUS* vocatus est, uti videbimus in sequentibus. Videtis omnia compendiosissime simul, simul & nervosissime cohærere.

§. XIX.

Cum itaque constet per *universitatem terræ*, nihil aliud intelligendum esse, quam *omnes terræ incolas*, qui & ante diluvium ex *Adamo* profati, & post illud, in *Noacho* conservati, ad *πρωγονίας* tempus usque (quod circiter ^a bis mille annorum complet spatium) vixerunt, inquirendum restat, quid *Mosis* illis, ut commune quoddam beneficium adscribat: *Et erat illis unum labium, & iidem ductus acuti.*

Per *labium* itaque intelligimus, quod in confesso est, *loquelam*, *sermonem*, per *labia prolatum*, *pronunciatum*, clareque ad aures *applicatum*, ut socius cum socio loquens, sese invicem intelligere, atque adeo & colloquia habere, & commercia excercere, conjugia inire, suaviterquè unà vivere, posterisque suis prospicere, potuerint: Nam,
cum,

turalem, diversas posse recipere vocales. De nugis Rabbinicis & Maroniticis nihil hætenus. Infra plura.

^a Cum Calculus chronologorum sit admodum varius, illum ipsis inquirendum relinquimus.

cum illud *unum* dicatur, id sic intelligendum; Quod *unica* fuerit cum *pronunciandi ratio*, tum *significandi persuasio*. Attamen nemo non facile percipiet, quemvis, pro ut rebus vel sacris, vel profanis magis deditus atque assuetus vivebat; suum sibi habuisse sodalitium, loquendi modum, phrasiologiamquè suo palato & convenientem & animi sui cogitata exprimentem, nam

*Noscitur ex socio, qui non cognosciur ex se,
Talis semper eris, consortia qualia quæris.*

Quis enim negabit ^a illos, qui ob carnales suas actiones vocantur; non tam ob corporis insigniorem aliquam staturam, quam ob suam *apostasiam*, *defectionem*, *invasionem* & *grassationem in jura*, cum divina, tum humana; הנפלים, qui nascebantur ex conjunctione בני האדם cum בנות האדם. Quis, inquam negabit illos, secundum suam sibi subjectam materiam, habuisse aliam vivendi consuetudinem atque phrasiologiam? Cum, hos; qui ut ENOCHUS & NOACHUS *ambulasse cum DEO* dicuntur, atquè adeò divinis dignati apparationibus, visionibus, immò oraculis & colloquiis; sublimiores, à mundanis remotiores, & abstractiores, & cogitationes, & phrasés, & sermones, habuisse sibi proprios, quibus se invicem dilectabantur, recreabant felicitatemquè suam adaugebant & implebant, nemo facile inficias iverit, aut in dubium vocaverit. Hæc adeo aperta videntur, ut

nulla

^a Nexus cap. IV. cum V. Gen. coll. cum Ps. XII. 2. 4. necnon 1 Pet. III. 20. Jud. 14. & Matth. XII. 33--38. Adde 1 Cor. XV. 33. asserti veritatem adstruet.

nulla prorsus demonstratione egeant. ^a Unde infero: illos habuisse phrasas non accommodatas horum auribus, atque hos tam *puro sancto*que fuisse ore, tamque *delicata purgata aure*, ut quemadmodum hocce *os purum*, non erat apertum in cœtu peccatorum, sic *delicata* hæc atque *purgata auris*, non erat patula verbis profanorum. Sed hæc ad primum hocce membrum observasse sufficient..

Alterum quod sequitur nostras postulabit intentiores paulò curas; quoniam totius nostræ DISERTATIONES cardo in illo versabitur, ut demonstramus hic, per *דברים אחרים* *ductus acuminatos, acutos, characteres punctatos* intelligendos esse.

Quam mira forsitan vobis etiam, qui in nostris sacris non estis hospites, nec in hacce sacra tractandi methodo peregrini, videbitur hæc nostra interpretatio, attamen me illam, si non extra omnem dubitationis aleam posuero, saltem vobis plausibiliorem redditurum confido; si primò demonstravero *hasce binas voces* hancce, & quidem ^b primario posse, & sic quoque hic, cum dignitate, gloriaque DEI & veritate rei convenientem, debere *significationem* ejusque interpretationem, obtinere. Ut legitimè atque ordinè procedam,

prima-

^a Huc referre vellem quod Cl. BOCHARTUS observat Geogr. Sac. I. PHAL. p. 58. *Hebræam linguam* suos habere videres, maximè cum agitur DE REBUS SACRIS. Cæt. Ergò primævi homines non *eadem religione*, nec *iisdem moribus*, eademque vivendi ratione haudquaquam usi fuere, ut quidam ex nostris verbis exsculpere voluere.

^b "Primaria notio semper jus suum servat & secundariæ anteferenda est, si luculentior præstet sensum," inquit, Cl. SCHULTENS ad Job. p. 288. I.

primariam horum duorum vocabulorum *significationem* in clariorem ponam lucem.

^a דבר in omnibus *dialectis* notat, *ducere, struere, construere*. Hinc, pulchrâ metonymiâ, *verba mente concepta, stilo ducta, proloqui, & quidem voce bene recteque moderata, pulchrè suaviterque modulata, b lentè dictare*. In ARABUM illa ditissima, adhuc vivente & florente, lingua, significat quoque *scribere, conscribere, librum, & quidem accuratè*. Unde دبر & *moderatore* & *scribam* notat *accuratum*. Quod fanè ita considerandum & concipiendum, hac voce insinuari, tales *verborum ductus, qui, postquam bene excogitati, meditati, mentique iterum atque iterum propositi, sunt, ordine struuntur, & ita proloquuntur*. Sic considerata loca ubi דבר præcedit & אמר sequitur, quod significet *ductim, bonâque structurâ, proferre quæ antea bene meditata, punctim delineata, atque determinata, erant, verba: לאמר ad dicendum fluenter*. Hoc fanè in verbis divinis non potest non magnum addere orationi pondus, quum DEI *verba* semper sint *bene deliberata, atque optimè structa*. Exemplo sint verba legis Exod. XX. 1. וידבר אלהים את כל הדברים האלה לאמר: Et ^c *pungebat, pungendo*

^a *Duxit struxitque Sermonem* Job. V. 8. p. 144. I. & Prov. XXV. 11. p. 326. I. in comment. Cl. SCHULT: plura inveniuntur. Vellem ego *pungera* primariò, unde reliqua omnia melius derivarentur. Certe *Apis* Jos. VII. 18. & *similis* Hof. XIII. 14. Debeo hanc observationem Cl. HUNT.

^b *Dictare in Pibbel*. Quæ species magnam adfert *emphasin*. Ergò non negligenda, ut sit ab illis qui *puncta* rejiciunt. Si breviorē noverint viam quam unico *punctulo* hoc indigitare, demonstrarent illam, & illico nos habebunt affeclas.

^c Illud *pungere, pungendo ducere, struere, & destruere, omnibus*

gend
ME
pund
atten
reliq
in m
tura
Mos
tas,
Si
omn
occu
קום
:ום
Null
beneq
rum
rum,
LI p
verb
pund

nibus
poteft
destru
auris
a
allude
Et ex
Om
ut per
sequen
velim
cundu
propri
hæc fo

gendo ducebat, ducendo struebat, sculpebat, NUMEN adorandum, substantiam illorum verborum punctim ductorum, structorum, ad dicendum. Qui attenta mente contemplatur & legit totam legem, reliquaquæ quæ dein MOSI adscendenti montem in mandatis sunt tradita, nihil reperiet de scriptura, nisi cap. XXXI. 18. quod tradiderit Deus MOSI duas testimonii tabulas, tabulas lapideas, scriptas, i. e. sculptas, digito suo.

Significantiora sunt verba quam hætenus ab omnibus, quos vidi, Interpretibus explicata, quæ occurrunt Psal. XIX. 3. אין אמר ואין דברים בלי נשמע קולם: בכל הארץ יצא קום ובקצה חבל מלהם לשמש שם אהל בהם: Nullum fluens verbum, nullique punctim ductus, benequæ structa verba, ubi non audita est vox eorum: In universitatem terræ exiit a LINEA eorum, & in extremitatem mundi sectio eorum, SOLI posuit tentorium per illa. i. e. Nullum fluens verbum, quod citò perit in auras, sed & nulla punctim ducta bene meditata, sculpta aut scripta verba

nibus derivatis tam in Hebræica, quam Arabica, lingua applicari potest. Sic *pungit* & *struit*, APIS. STIMULUS, MORS, *pungit* & *destruit*. SAGITTA *pungit* & *transit* scopum. *Pungendo* *figitur* *auris cameli*, &c.

a Lineas ducere, & pingere & scribere notare, & ex illo POETÆ, alludens ad APELLEM, constat.

Nulla dies abeat, quin linea ducta supersit,

Non decet ignavum præterisse diem.

Et ex Quintil. lib. II. 6.

Omnes quoque linguas tali loquendi modo uti, notius est, quam ut per exempla demonstrasse quis exspectet. Dabimus tamen ad sequentem vocem *abbadim*, ex Arabica lingua, plura. Hoc attendi velim, in ipso verbo *dabbar*, illam vim *pungendi* ita inesse, ut secundum elegantiam stili Hebraici, significare possit, *verba punctata*, proprie & improprie. *Literis punctatis* quum destituor Arabicis, hæc scripsi Latinis.

verba ubi non exaudiretur vox eorum, & in universitatem terræ exivit LINEA eorum. Ubi jam vox refertur ad fluens verbum, & LINEA ad ductus illos bene structos. Sic optimè percipietur quomodo LXX. & PAULUS, illos sequens, ἡ LINEAM per φθόγῳ interpretetur, nempe intelligit talem sonum, qui lineis ductis ostenditur, iisque docet, quomodo vox pronuncianda sit. Unde quoque apparet has voces, lineis ductis scriptas, debere pronunciari.

Addit PSALTES; Et in extremitatem mundi sectio eorum, i. e. In ultimas terræ partes, in extremos mundi angulos, ita ut nullus superfit locus, in quem non transfiverit sectio eorum, quæ non gloriam, majestatem, honorem atque decorem DEI demonstraret atque opera manuum ejus narraret. Per illa omnia SOLI posuit tentorium. i. e. Sunt illa SOLE meridiano clariora, (qui SOLEM JUSTITIÆ depingit) qui in medio illius cæli, inter expansi sidera, fixum sibi habet tentorium, unde sponsi instar procedit. Tantum de litera, quæ nisi rectè intelligatur, quomodocunque quæso! poterit aliquis sensum spiritualem, emblematicum, quem digito attigi, quemque clarissimè in hisce non tantum verbis ultimis, sed in ^a toto Psalmo agnoscimus,

^a Totum huncce Psalmum emblematicè operibus naturæ, & œconomiæ legali, depingere totam œconomiam gratiæ, i. e. CHRISTUM ejusquè REGNUM, uti persuasissimum longo habui tempore, sic aliquando, Deo dante, hoc per omnes egregii hujus carminis partes, in clariorem ponere lucem, & cum dictis APOSTOLI ad Rom. X. 18. conferre, animus est. Addantur verba 2 Cor. III. 6. ad fin. Apocal. XIX. 10. p. ult. Omnes enim qui noverunt, DEO ab ævo fuisse omnia opera sua cognita Act. X. 10. agnoscent quoque, totam scripturam nil magis intendere, quam CHRISTUM ejusque REGNUM GRATIÆ.

mus,
struer

Pro
cum
tarvit,
moni
Ezek
Bux
betur

" diu

" tas

" par

SCHU
ment

debit

Hith

simè,

וְהָיָה
a ita

dextr

tere,

tæ.

brev

a I
guis v
gyros
Cujus
PRIM
ostens
& ex
& ali
GLIA
b
quid
tram

mus, indè eruere, firmoque super fundamento struere?

Progredior ad alteram vocem אחר ejusdem cum חדר *acuit, acute scripsit, determinavit, limitavit*, originis, quod, cum ex dialectorum harmonia, tum ex ipsa *Hebræa lingua*, constat. Nam Ezek. XXXIII. 30. חר non per *aphæresin*, ut ait BUXTORFIUS, ab אחר, sed à חדר, pro uno adhibetur. “Nihil jam pro uno exactius & commodius, quam *acutum punctum, quod sit extremitas elimatissima omnis rei, ubi omnis numeratio partiumque cohæsiō, terminatur, & finitur*. Clar. SCHULT. Certe nemini hoc, textum sacrum attentamente contemplanti, aut mirum, aut dubium videbitur, qui considerat, ipsum verbum אחר in *Hitbpabb. de gladio DEI divinitus acuendo subtilissimè*, emphaticè adhiberi Ezek. XXI. 16. התאחרי Hæc ^a ita reddimus: *Exacue temet ipsum subtilissimè, dextram petere, passum incedere, ad sinistram flectere, facito, quorsum facies, i. e. acies, tuæ ordinatæ*. Plura ex verbo חדר exempla amputo, & ut brevis sim, ita concludo. Cum ^b regula apud omnes

^a Non lubet exscribere aliorum interpretationes, cuique in linguis versato has committimus. Conferat omnes & videbit in quos gyros & mæandros se ipsos & hanc vocem flexerint interpretes. Cujus nulla alia fuit causa, quam ignoratio SIGNIFICATIONIS PRIMARIÆ. Quantum illa lumens adferat, spero me aliquando ostensurum Lexico nostro, ex CURSU RADICUM in *manuscripto*, & ex aliis Operibus typis impressis, Cl. SCHULTENS, fabricato, & aliorum VIRORUM DOCTORUM, quos licuit mihi hic in ANGLIA videre & de hac editione audire, observationibus illustrato.

^b Regulam hanc esse justissimam, nullus inficias ibit, qui aliquid in sacris nostris profecit. Nemo itaque regerat: Nullibi nostram vocem de scriptura adhiberi. Respondeo: Nullibi ansam fuisse

nes Philologos firmo stet talo; *Primariam significationem semper jus suum servare, & secundariæ anteferendam, ubi commodum sensum fundit*, sequitur nos hanc tenere hic loci debere, cum optimam ministret nobis ansam hunc textum explicandi, totamque illam DE SCRIPTURA PRIMÆVA, *disputationem, an cavillationem, dicam, discutendi*. Vertimus itaque, sine ulla hæsitazione, nomen *אָר* *acutum punctum*, & quidem *valde acutum, minutissimum*; Nam, si à *אָר* *acuere* derivamus, *א* infert *superlativum gradum*. Cum verò ab omni *puncto* inchoatur *unitas*, & per *puncta* sibi invicem *juncta*, deducitur *linea*, &c. hinc vox nostra quoque significat, *unire, adunire, jungere, conjungere*, atque ita *connectere*.

Sic quoque una res ab altera per *a punctum* vel *puncta*

isse de *scriptura* & quidem *primæva* loqui, quam hoc loco. Ostendat mihi quis, quæso! alium in toto SACRO CODICE locum, ubi, de *litteris* & *scriptura* commodius loqui potuisset. Nullam omnino video absurditatem in hac nostra interpretatione, sed maximam *emphasin*: sic enim MOSIS hisce verbis non tantum demonstravit *labium universitatis terræ*, sed etiam *graphium*. Sunt multa admodum loca, ubi radix *Hbadadh*, adhibetur de *verbis* & *duetibus acutis*, i. e. ænigmaticè propositis cum *ore*, tum *scripto*. Vid. Prov. I. 6. & Cl. SCHULT. comm. ibid. p. 4. II. cæt.

a Habent & alias ARABES radices, *sono* & *tono* nostræ haud dissimiles, licet litteris paulò variatis, ut *chatat*, *lineas duxit*, *lineis striisque insignivit*, & *chadad*, *fidit*, *fulcavit*, *fodit*. Quorum omnium *primarium* est, *fodit*, *fodendo punxit*. Hinc *chadaad*, *nota seu stigma foffum*, vel *inussum*, unde una res ab altera distinguitur. Talibus *notis* *punguntur*, & *stigmatibus* vel *litteris* Herorum nomina *referentibus*, tam *animalia, pecora, oves, boves*, quam *homines* uruntur, illis in locis ubi *forum illud est hominum* Ezek. XXVII. II. descriptum. Quod ostendit, homines unicè lucro esse *deditos*, parum, aut nihil, curantes *Evangelium*, quo tamen CHRISTO *lucrare deberent gentilium animas, serere spiritualia*, antequam *jus metiendi habent corporalia* I Cor. IX. II. Ut ita ostenderent se *veros esse DEI sacerdotes, qui gentium gloriantur divitiis* Jes. IX. 6.

puncta.
Id in
tur, at
tiam a
plicat
assuet
mina,
jus gen
ferenti
rem &
tendat
qui, n
sed sec

Ho
omni
Autho
bit, &
Sic en
a Ante

a Qu
que post
sa ignor
cudi pas
ra, nec
phabetis
tiendum
turam sa
in totum
tediluvia
ta eader
ufos fuis
dicandus
Nob. Pl

puncta, distinguitur, limitatur, atque determinatur. Id in *scriptura* si fit, *oculus* statim illis dirigitur, atque per suam, vel *situs*, vel *formæ*, vel etiam aliquando *coloris*, distinctè differentiam, explicat *puncto*, & *punctis* illis, imbutos, eruditos & assuetos illicò docet, quid significant: *Verba*, an *nomen*, *substantiva*, an *adjectiva*, *particulæque*, cuius generis, classis & speciei, sint. Quantam, differentia adeo distincta, gratiam, leporem, venerem & emphasin, atque ita *acumen* scriptoris ostendat, & *lumen* lectori præstet, nôrunt omnes qui, non diffidiâ, vel aliquo præiudicio, abrepti, sed sedulò illis operam impendere consuevère.

§. XX.

Hoc si nunc nostro applicetur textui, illum ab omni *παιολογία*, vel inani *ἐπεξηγήσι*; quæ in bono Authore profano non esset toleranda; & liberabit, & maximum lumen & acumen illi addet. Sic enim paucis illis nos MOSES docebit vocibus:
a Antediluvianum huncce populum, qui per mille sexcentos,

a Quis enim sine injuria dicere poterit: Protoplastos eorumque posteros antediluvianos, qui tot annis unà vixère, in tam spissâ ignorantia, in tanto otio; non enim omnes agriculturæ & pecudi pascendo, dediti fuerunt; transiisse vitam, quod nec *scriptura*, nec *characteribus distinctis* gavasi fuerint. Quid verò de *Alphabetis*, *Adami*, *Sethi*, *Enochi*, *Noachi*, *Angelico* & *Mystico*, sentiendum sit, aliis, qui abundant otio, aut quibus placet extra scripturam sapere, relinquo. Mihi sufficit habere aliquid, quod, si non in totum, saltem magna ex parte me certum reddit: Iisdem antediluvianos fuisse assuetos literis, quibus nunc utimur; licet *puncta* eadem fuisse haudquaquam asseveravero, tamen *distinctis* illos usos fuisse *notis*, ad eandem *significationem*, eodem *sono* & *tono* indicandum, quam nos, persuasum habeo. Vid. Cl. AUG. PFEIFF. Nob. Philol. Quæst. I. p. 1049. *An Adamus primus literas invenit.*

centos, & quod excurrit, annos, in summa senectute floruit, non habuisse solummodo UNUM LABIUM, sed etiam VERBA PUNCTIM DUCTA, STRUCTA PUNCTISQUE SUIS ACUMINATIS DISTINCTA. i. e. ACCURATUM GRAPHIUM. Quidni? si omnia sine præjudicio placidè ad sacram velimus, uti Christianos decet, examinare lampadem, nosmet ipsos ab omnibus ^a Fanaticorum figmentis & Rabbinicorum diliriis liberare.

AUTHOR hujus *labii*, horumque *ductuum* nullus alius potest excogitari, nec fingi, quam DEUS ipse, qui illâ certè linguâ & alta claraque voce ADAMUM, CAINUM, NOACHUM quod scimus, allocutus suisque *signis* & *ductibus* indubutatis, in *apparationibus*, *visionibus* & *somniis*, usus, est, quibus hisce suis feudalibus, amicis & familiaribus suam *intimè* mentem & voluntatem explicaret; hoc enim phrasis illa ^b *ambulare cum Deo* satis indicat.

ADAMUS qui tam eminente fuit instructus illuminatione,

nerit. Quid habendum sit de *Alphabetis*, *Adami*, *Sethi* cæt. nos Clar. SCHULTENSIO assentimur. *Instit. ad fund. ling. Hebr. esse vanorum hominum ludibria.*

^a Qui hac de re plenam desiderat cognitionem, legat quæ, in præcedentibus citavimus ex AUG. PFEIFFRO, & Cl. SCHULTENS, contra Rabbinos & Rabbinizantes Christianos, in binis suis præfationibus, altera Commentario ad *Proverbia SALOMONIS*, altera ERPENII Gram. Arab. præfixa, deduxit largiter. Non est meum hic judicium ferre, quo usquè Vir tantus, hic limites boni Doctoris transiverit. Legantur binæ Epistolæ ad Cl. MENKENIUM, quibus se, ut putem, satis defendit, contra suum adversarium in *Actis Eruditorum Lipsiens.*

^b Gen. V. 22. 24. VI. 9. De quibus videre licet Comment. Clar. JOAN. Van. den HONERT. S. T. P. Leydenfis. Præceptoris in binis Academiis Ultraj. & Leydenf. mei plurimum venerandi.

luminatione, ut & ante, & animalibus sua cum natura imponeret convenientia nomina, & conjugii suæ aptissimum illud daret nomen ^a אִשָּׁה, & post, lapsum, illam חַוָּה, rationibus ubique additis, nominaret; non potest sine injuria & DEI, & suæ, quâ pollebat, sapientiæ, dici hac arte caruisse, quâ & sibi, & suis, cum in domesticis, tum maximè in divinis, succurreret. Res, mihi saltem, tam evidens & certa, ut putem illam ipsam esse fonticam causam; quare MOSES non pluris hac de re mentionem faciat. Ne igitur expectetis me plura dicturum & demonstraturum, quam quorum in scriptura habentur vestigia. Hæc sunt: *illud labium, illosquæ ductus*, (i. e. literas punctis instructas, non loquor de figuris, & nominibus, hodiernis,) quibus antediluviani uti fuere, eosdem dedisse sonos, quos invenimus in illa lingua, quæ nunc gaudet nomine ^b HE-

BRÆÆ,

^a Multum differt fanè & *scriptio*, & per *scriptionem*, *significatio*, necnon *pronunciatio*, hujus vocis: nam *Iffcha* signat *Viram*; *Viraginem* potius, & *Iffchee*, *ignitum sacrificium*. Binæ hæ voces ejusdem sunt *originis*, ab *agitatione*, vel *agili motu*, quemadmodum hanc CURSUS RADICUM originem in claram ponet lucem, sed *scriptura*, *sonusque*, hanc tantummodo differentiam indicare potest. Dicere: *hoc ex constructione apparere*, procedit pro Eruditis, non verò pro Tironibus, quamvis & Eruditi aliquando hisce non possint carere bacillis & fulcris.

^b Nullus mihi succurrit locus in veteri Testamento, ubi *linguæ*, licet *gentis* quidem, hujus nominis, *Hebrææ*, fit mentio. Aliarum linguarum *Aramææ* Esæ. IV. 7. Jes. XXXVI. 11. *Chaldaææ*. Dan. II. 4—8. quam Cl. BOCH. *Phaleg*. p. 63. censet sub N. T. *Hebræam* appellatam, propter usum inter *Hebræos*, de quo valde dubito. *Chananææ* Jes. IX. 18. *Aegyptiacæ*, Psal. CXIV. 1. *Azoticæ*, vel *Asiododicæ*. Nehem. XIII. 24. *Persicæ*. Dan. III. 3. variarum Esther. I. 22. & sæpius *Judaicæ* mentio injicitur. ut, Neh. XIII. 24. Jes. XXXVI. 11. In Nov. Test. verò *Græcæ*, *Latinae*, *Arabicae*. cæt. Act. II. 6,—12. & Aloquoties

42 DISSERTATIO PHILOLOGICA

BRÆÆ, illiusque DIALECTOS, quò proprius ad illam accedunt, eò magis esse habendas pro ipsius *filiabus*, ideoquè, ubi *mater* deficit, *filiis* esse consulendas.

Duo itaque demonstranda hic mihi incumbunt.

A. ANTEDILUVIANAM LINGUAM tantum mutasse, cum gente, NOMEN.

B. DIALECTOS amisisse, apud quosdam, illud BONUM, quod merentur, OMEN.

§. XXI.

A. ANTEDILUVIANAM LINGUAM, tantum mutasse cum gente NOMEN, probò ex natura, cum DEI, tum *linguæ*.

Ex natura DEI sic argumentor: Illâ linguâ, quâ DEUS usus fuit cum suis amicis colloquendo, suaque revelando oracula, ante, eadem quoquè uti debuit post, *diluvium*. a. e. Negatur forsan consequentia, quam probò.

Linguarum confusio fuit ^a pœna, pœnam verò amicis

Hebrææ Act. XXI. 40. XXIII. 2. XXVI. 24. Apoc. IX. 11. Hinc velim teneri, per *Hebræam* linguam me intelligere illam, quâ DEUS sua oracula *genti Hebrææ* dare perexit. Quæ lingua ita vernacula illis fuit, ut illam intelligere, nunquam verò imitari in quotidiano sermone potuerint. Ad quæ, optarem, Viros Doctos, qui de hac materia digladiati fuerunt, attendisse. De quo plura in sequentibus.

^a Illam confusionem linguarum, & dispersionem populorum, fuisse pœnam, tam manifestè ex tota Mosaica narrationis coherrentia mihi apparere videtur, ut mirer Viros quosdam Doctos hoc unquam in dubium vocasse. Fuit tamen magnus noster SCHULTENS in hac opinione, quod licet nunquam, quod novi, in aliquo

amicis infligere non potuit. Hoc sequitur cum ex *Iustitia*, tum ex *Immutabilitate, Dei*.

Iustitia efflagitat, ut non nisi reis infligatur pœna. Jam verò ex tota cohærentia textûs, & ex consequentia liquet, non omnes fuisse reos, illosque, si non omnes, saltem aliquos fuisse immunes, quibuscum DEUS sua oracula communicare perrexit. Curiosum tamen plus foret, quam sanctum, multis inquirere, quare DEUS præcisè voluerit suam conferre gratiam ABRAHAMO, cumquè illo, tot ex familia SEMI & HEBERI præteritis, suum erigere fœdus.

^a *Immutabilitas DEI* idem postulat. Nulla enim fuit omninò ratio quare DEUS, & linguam, & morem, & modum, apparendi, se, suaquè oracula, patefaciendi, mutaret cum suis sibi amicis & fœderatis. Præsertim cum constet sub N. T. cum alia plane rerum facies, & œconomia introduceretur, ^b omnes omnium linguarum gentes ad *Evangelium* alliciendo; DEUM tamen perexisse cum ^c illis quibus singularem favorem atque

quo suorum exposuerit scripto, tamen memini, mihi plus semel indicasse: *Illam variarum linguarum introductionem, medium tantum fuisse, quo homines, quos DEUS dispergere decreverat, à se invicem divelleret. Quasi verò hæc ipsa dispersio hominum, qui hætenus cohabitabant, communicquè quasi vinculo conglutinati erant, non fuisset maxima pœna.*

^a *Immutabilem DEUM* esse in sua non tantum essentia, sed etiam in suo verbo, patet ex Jes. XL. 8. Quod in sua emphasi intelligendum, de *vero verborum usu & significatione*. Illa itaque non possunt dependere ab hominum arbitrio, sed debent ex sua *Origine, Analogia, & Syntaxi*, firmis innixa regulis, addisci.

^b Aët. II. 6—12. Gal. III. 28.

^c Aët. XXVI. 24. Unde putem hanc linguam meritò, præ cæteris DEI vocari *linguam*. De quo plura in sequentibus.

que gratiam largiri volebat, colloqui hac lingua. Hoc certum est ^a MOSEN, uti & hodie in omnibus terræ regionibus, quorsum Judæi dispersi sunt, legitur, sic *olim in omnibus synagogis, omnibus diebus sabbathi lectum*, linguâ Hebræâ, fuisse, & legendum esse non tantum ad ^b conversionem plenitudinis gentium & introductionem totius Israelis in regnum CHRISTI usque, * sed in omnia seculorum secula.

Ex linguæ natura totiusquæ ejus analogia hoc quoquæ liquido constat: Si enim conferamus omnes illas voces, *verba, nomina & particulas*, quibus ^c MOSES ait, DEUM ante diluvium in creatione mundi, in colloquiis, cum ADAMO, CAINO, & NOACHO, usum fuisse, videbimus illa convenire cum illis, quibus dein MOSES & PRO-

PHETÆ

^a Act. XV. 21. Μωσὴς γὰρ ἐν γενεῶν ἀρχαῖων καὶ πόλιν τοὺς κηρύσσοντας αὐτὸν ἔχει, ἐν ταῖς συναγωγαῖς καὶ πᾶν σὺν ὅσῳ ἀναγινωσκόμενοι. Hic quidem expresse non fit mentio *linguæ Hebrææ*, sed hanc censemus meritò nos posse formare consequentiam, quod uti & nunc ubique obtinet, sic certe & olim obtinuisse. Judæos enim admodum Hebrææ linguæ studiosos atque amantes fuisse, liquet ex Act. XXI. 37. 40. XXII. 2. * Apoc. XV. 3.

^b Rom. XI. 25 --- ad finem.

^c Novimus illustres GROTIUM, HUETIUMQUE, quos dein secutus CLERICUS in illa fuisse opinione: *Linguam primævam, vel funditus interiisse, vel in alias omnes disseminatam*. MOSEN dein in gratiam Hebræorum Hebraicè scripsisse &c. Sed cum illa abundè refutata sint, ab AUG. PFEIFF. diff. script. loc. cent. I. op. p. 44. & in Exercit. DE LING PROTOPL. p. 544, 545. Cl. SCHULTENS Instit. ad fund. ling. Hebr. p. 3. sub lit. 1. Waw. & 4. sub 1. Zain. non moramur nostrum lectorem hisce, sed illuc remittimus. Consultò hic abstinemus ab exemplis, quoniam destituimur typis cum punctis, quibus hæc demonstrari deberent. Committimus hæc sedulis scripturæ scrutatoribus, ut illa quæ Gen. I.—X. adscribuntur DEO, comparent cum illis, quæ in reliquis scripturæ partibus occurrunt, indeque inferant, fidum si MOSEN, uti decet, habeamus historicum: omnia eadem esse.

PHET
creto

Mi

niant

GUAN

ulla

immu

Clar.

LOM.

“foli

“ses,

“bis

“lam

“ne

“pro

“sui

binor

minor

ristica

& Re

confi

cum

vi qui

rat. d

novi

ris D

bari:

Non

Prof

cipul

Hæc

Mag

PHETÆ ufi fuerunt, five in *abstracto*, five in *concreto* considerentur.

Mirari profectò hic subit, quomodo hæc conveniant & in una sede morentur: PRIMÆVAM LINGUAM facere DIALECTUM, & simul illam sine ulla *varietate*, *constantem*, *sui semper similem* & *immutabilem* pronunciare. Sunt hæc ipsissima Clar. SCHULTENS verba PRÆFAT. ad PROV. SALOM. XV. “ Ambigere certe nefas, si hæc in “ solido jacta, *primo*; istam *Dialectum*, qua Mo- “ ses, & Prophetarum universus ordo, *Cælestia* no- “ bis *Oracula* consignarunt, fuisse *Primævam* il- “ lam *Adami*, atque adeo *Dei* ipsius *linguam*, si- “ ne ulla *varietate*, quippe in qua mundus fit “ procreatus: quæque ut *Deus* ipse, *constans* sit, “ *sui similis* semper, & *immutabilis*.” Deliria Rabbinorum quæ sequuntur æquè proscribo & abominor quam Vir noster. Sed velim ut *characteristicæ*, quas PROFESSOR noster dat in *Via Vet. & Regia Hebraizandi* pag. 110. notæ DIAECTI, considerentur, & rogo an hæc constare possint, cum hac, quam hic describit, *immutabilitate*? Novi quidem quomodo hæc soleat distinguere, in *O-rat. de Ling. Arab. Antiq. Orig.* sup. §. VI. cit. Sed novi quoque hanc distinctionem nunquam à Viris Doctis fuisse probatam; nunquam posse probari: ob rationem quoque supra à nobis datam. Non ergo miror quod Cl. DRIESSENIUS *Theol. Prof.* olim *Groning.* ex suis sciscitari solebat discipulis: *An mater simul possit esse filia & soror?* Hæc pro exemplo sint, *me non jurare in verba Magistri.*

Tem-

46 DISSERTATIO PHILOLOGICA

Tempus me vocat ut cito procedam pede atque demonstrem: hanc *antediluvianam linguam*, NOMEN *tantum mutasse cum GENTE*.

§. XXII.

Gentem, quacum DEUS suum erexit post diluvium fœdus, ab ABRAHAMO dictam fuisse עברית, uno fatentur omnes ore, sed non est omnium eadem mens atque sententia, unde ABRAHAMUS hocce adeptus sit *nominis*. Ergò hoc operæ erit pretium paulò diligentius inquisivisse.

Non moror ^a illos qui consuêvere DEI introspicere arcana, & pervestigare, quare HEBER præ aliis fuerit electus, cujus nomen cerneret illam hæreditatem, ut lingua, quæ hæctenus fuit *totius terræ, & labium, & graphium*, & cum lingua gratia divina, ad ipsius transfret profapiam, gentemque.

An interfuerit consilio & opere illorum πυργοποιών, audaciâ istâ suâ cælum ipsum petentium, an verò ipsis se opposuerit, ideoquè עבר Eber, Heber, vel potius Ngneber; quasi *tumens, iraque motus, indignans & transiens* dictus sit. Deinde quoquè suum filium פלג Pheleg. aut Phaleg. nominaverit,

^a Quæ hac de re à Cl. BOCHARTO in PHALEG. & ab aliis supr. cit. adferuntur *Auth.* meris niti videntur conjecturis. Sufficit nos talibus esse certos signis ex S. S. qualibus fidem denegare non possumus: DEUM antiquam illam linguam toti familiæ SEMI liquisse. Constat hoc tam ex genealogia SEMI Gen. XI. quam ex Commerciis, & Conjugiis ISAACI & JACOBI Gen. XXV. XXIX. Quod verò TERAH, Patre ABRAHAMI & NAHORIS Gen. XI. ult. coll. cum Jos. XXIV. 2. 3. desciscente à vera religione, cum ABRAHAMO ejusque posteris *fædus* erexerit illosque suis dignatus fuerit oraculis, hoc meræ adscribimus divinæ gratiæ Rom. IV. 1, 2, 3.

minaverit, ut esset signum illius *divisionis* & *dispersionis*, quæ ^a eodem, quo hicce filius natus est anno, accidisse videtur, haud anxius inquiram. Prius ipse ^b POËTA docere videtur tantum ad JAPETI genus esse referendum, quum canit :

*Audax Japeti genus
Ignem mala fraude gentibus intulit.
Post ignem ætheria domo
Subductum, macies, & nova febrium
Terris incubuit cohors.*

Alterum, cum nullibi detur revelatio, nec ratio, inter maxime probabilia tantum admittimus. Ulterius utrumquè indagandum relinquimus, quibus tempus & otium abundat.

Meum est inquirere & paulò altiùs repetere, qua re ABRAHAM, qui & *fæderis* & per *fædus*, LINGUÆ PRIMÆVÆ, & quidem illius quâ DEUS sua dignatus est edere oracula, hæres fuit, nomen ^c העברי acceperit; ut ab illo, non tam lingua לשון העברית quam posterius dicti fuerint.

§. XXIII.

Non argumentabor nunc ex ^d *Genealogia*, nec
ex

^a Non conveniunt tamen calculi vid. AUG. PFEIFF. Oper. p. m. 544.

^b Poëta HOR. car. I. od. III. 27. seq. Licet omnia fabulis involvantur, tamen sub hac cortice aliquid veri latere potuit, quod ad gentes traditione ex historia MOSAICA, vel ipsa relatione suorum Parentum, manavit; venerunt enim omnes ex una NOACHICA arca.

^c Genes. XIV. 13.

^d *Genealogia* Gen. X. 21. ubi SEM dicitur *Pater omnium filiorum Heberi*, ut supra p. 30. tactum. Attentè hæc perspecta & collata

ex ^a *Analogica* Grammatices *derivatione*, quod ante me fecere ^b Cl. PFEIFFERUS, & ^c Cl. SCHULTENS; certè hisce omnibus sua non deest demonstrandi vis; sed ex *nominis* dignitate, hocce modo procedo.

Quodcunque nomen alicui inditur, ut ^d *discretivum* & ^e *hæreditarium*, debet esse honorificum.

Atqui hocce nomen datum est ABRAHAMO ut *discretivum*, & fuit *hæreditarium* omnibus ipsius posteris. Ergo.

§. XXIV.

Si quis mihi totum meum argumentum concedat,

collata cum repetitione cap. XI. 10. omiffa familiâ ELAMI, ASHURIS, LUDI & ARAMI, dein & JOKTANIDIS, non finit dubitare, quin MOSIS doceat, lineam SEMI per ARPHAXADUM ad HEBERUM, ex HEBERI familia, non per JOKTANIDEM (qui, licet esset quoque filius HEBERI, tamen nec nomen gesturus, nec gratiam adepturus, foret; Hinc fortè illa transpositio literarum ex EBR, ARB) Sed per PHALEGUM, non ad alium, quam ad ABRAHAMUM suum transtulisse fœdus.

^a *Analogica* Gram. *derivatio* alium postulat locum. Hinc illam ad *Institut. ad fund. ling. Hebrææ* ipsas amandamus.

^b PFEIFFERUS *difficill. script. loc. cent. I.* p. 49. & 50. uti concinnè, sic satis clarè, mea quidem opinione, demonstratum dedit, præeunte BOCHARTO PHALEG. p. 58. D.

^c Cl. SCHULTENS *Inst. ad fund. ling. Hebr.* p. 5, 6. non satis clarè rem decedit. Nec p. 197. de nominibus *Gentilium & denominativorum*. Via Vet. & Reg. 50. Nec memini me ullibi latius hoc ab illo deductum vidisse.

^d *Discretivum* quod fuerit, ex inspecto supra loco Genf. XIV. 13. satis apertum est.

^e *Hæreditarium*, ut dein fuerit *generale* nomen, quod & hodie in multis terræ partibus *Judæis* est privum. Vid. Gen. XXXIX. 14. 17. XL. 15. cæt. Exod. I. 15, 16. 19. cæt. I. Sam. XIV. 11. 21. Jon. I. 9. PAULUS se *ἡγετ' ἐξ ὧν* ita nominat Phil. III. 5. Scripsitque suam ad HEBRÆOS Epistolam.

cedat, hisce nixus omnibus, quæ, pulchris tantum tincta coloribus, in medium proferuntur à THEODORETO, & stringuntur à GEORG. AMIRA, indequè deducere studeat.

^a "ABRAHAMUM non ab HEBERO, à quo septima demum generatione natus erat, sed à *transitu* cum *Jordanis*, dictum, TRANSFLUVIALEM, tum *familiæ*, habitum fuisse PROSELYTAM, *Advenam*: ut innovatus ipse, à falsorum Deorum cultoribus transiens, novum constitueret populum in vero DEI cultu & devotione."

Rogo illum, unde constet ^b DEUM hoc nominis ABRAHAMO indidisse, & quidem ob tales rationes? An non potius ex historia, ABRAHAMUM hocce insignitum nomine à *Canaanitis* fuisse, appareat?

Id si concedatur, necesse est etiam, ut largiatur illud derivatum esse à nomine proprio עבר NGNEBER, vel ut alii legunt EBER, vel HEBER, atque ita *Patronymicum* esse: Nam si fuerit derivatum ab *appellativo*, vel à *participio*, tum non tam *cognomen* honoris & dignitatis, quam
^a agno-

^a Respicio quæ GEORG. MICH. AMIRA habet *Gramm. Syr. sive Chald.* de ejusdem linguæ antiquitate p. 3, 4. Augere profectò stabulum purgare aggredere, si hunc refutare sustinerem *Maronitam*, non propter difficilem, sed ob confusam refutatu materiam. Sed video hoc ante me egregiè factum à BOCHARTO in PHALEG. PLEIFF. Opere sæpius citato. Certè qui hisce adhuc innituntur fulcris, arenam sub pedibus potius quam rupem habent.

^b DEUM mutasse ABRAHAMO nomen & addidisse rationem constat ex Gen. XVII. 5. Nehem. IX. 7. Si verò hocce nomen quod transivit ad omne ABRAHAMI semen à DEO esset, & quidem ob has rationes, apertum hoc esse deberet ex aliquò scripturæ loco.

^a *agnomen*, quod contumeliosè & magno cum opprobrio à *Canaanitis* ABRAHAMO impositum foret. Id verò nunquam potuisset sic ad omnes transivisse posteros, ut & ^b DEUS ipse se HEBRÆORUM DEUM nominaret.

§. XXV.

Videtis L. L. B. B. me primis tantum labris, vobis gustanda præbuisse, quæ apud alios larga segete, sed fortè non sine difficultate, decerpi possunt; ne ea, quæ me ad meum mihi propositum scopum finemquè, filo quodam, perducere debent, è manu emisisse viderer.

Nolo hic litigari de illis, quæ ad rem ipsam parum, aut nihil, per se faciunt.

Concedo non tantum, sed persuasus sum, in hoc ipso nomine pluris, quam ipsa litera secum fert; si ad DEI *decretum* adscendatur: ^c DEO enim *omnia sua opera ab ævo, ante jacta mundi fundamenta* fuere cognita; latere. Sed eo ipso debet concedi ^d ABRAHAMUM, non tam ob *transitum*

^a *Agnomen*. Si quis honestum Virum, ob fonticas quasdam rationes, in aliam, ex patria sua, transfugum terræ regionem, *Peregrinum, Alienigenam*, a FORREIGNER, cum contemptu nominat, quanta id imprimat in ipsius cor vulnera, hisce omnibus considerandum relinquo, qui unquam in alienas peregrinati fuerunt terras, & certè novi, tale quid nunquam expectandum, ab hominibus benè educatis, etiam nunquam accidere, ubi mores aliquid valent. Multò magis hoc admodum laceraret, huncce virum, si tanquam commune nomen audire deberet. TRANSFUGA, a RUNNEGATE, or TURNCOAT. Quæ tamen omnia in hocce latuissent nomine, si à CANAANITIS illud ABRAHAMO impositum statuatur.

^b Exod. VII. 16. IX. 1. 13. Num. XXIV. 24. cæt.

^c Actor. XV. 18.

^d Non video, quo pacto Ill. HUG. GROT. ad Gen. cap. XI.

&

fitum Jordanis ex familia, domoque Patris, ex superstitione & idololatria, ad veram DEI fidem cultumque, a jussu NUMINIS, quam ob familiam HEBERI, nominatum HEBRÆUM à Canaanitis esse, licet unum alterum non excludat: Sic חֲנֹךְ^a ille Jaredi filius, forsitan nominatus est ab חֲנֹךְ^b Caini filio, ob quandam affinitatem, cum tamen hic non, ille verò inter DEI amicos recenseatur. Sic d Mizraim, ille Hbami filius, postea e Ægypto dedit nomen, non sine significante ratione, & DEI ipsius directione. Cæt.

Quidquid sit, nunquam ferram altercationis cum aliquo, hac de re, recipiabo, si tantummodo agnoscatur: illam denominationis rationem occultam, *Canaanitis* saltem fuisse ignotam; qui haud aliâ ABRAHAMUM potuerunt nominare viâ העברי quam à suo *tritavo* עבר, quod huic familiæ, tum temporis videtur fuisse commune. Et quidem; quoniam per illum, in ipso divisionis anno, LINGUA PRIMÆVA fuit conservata & propagata.

& cap. I. de relig. Christ. cit. D. SMITH diff. de Ling. Prot. Exercit. I. Op. Cl. PFEIFF. p. 544. præcipuam suam collocaverit vim argumenti, contra LINGUÆ PRIMÆVÆ existentiam in lingua HEBRÆA, illiusquæ denominatione, non ab HEBERO, sed ab ABRAHAMO transfuga, aut advena è Chaldæa, in loco Jos. XXIV, 2. cum indè, aliud nihil sequatur, quam DEUM, præteritis reliquis THAREH filiis, ABRAHAMUM suâ mactasse gratiâ, ut illum fæderis, & per illud, hæreditatis, cum terræ Canaanis terrestris, tam maximè, cœlestis, certiolem redderet. Vid. Gen. XII. coll. Heb. XI—10.

^a Gen. XII. 1. Act. VII. 2—9. Heb. XI. 8.

^b Gen. V. 18. Heb. XI. 5.

^c IV. 17.

^d Gen. X. 6.

^e XII. 10.

pagata. Quæ, mihi saltem videtur, fatis aperta ratio, quare omnes illæ DIALECTI, quæ ex hac familia profeminatæ fuere, tantam habeant inter se convenientiam, ut videbimus in sequentibus.

§. XXVI.

Gentem fuisse appellatam hocce nomine, ex locis supra à nobis sub §. XXIII. allatis extra omnem dubitationis aleam positum reor. Verum enim verò, licet nullus in veteri testamento hactenus mihi obvius fuerit locus, ubi ^a LINGUÆ HEBRÆÆ fit mentio, cum tamen sæpe illius fuisset occasio admodum opportuna, attamen cum ob unanimum ^b *Rabbinorum, Christianorumque* consen-

^a Novi quidem fratres JOSEPHI, in *Ægypto* coram ipsius facie locutos fuisse, JOSEPHUMQUE simulasse se illos non intelligere, cum loqueretur per interpretem, verum quā fuerint locuti linguā, non innuitur Gen. XL. 21 — 25. E contra *linguæ CANAANIS* c. XIX. 18. *Linguæ Judaicæ* c. XXXVI. alibi, ut *vernaculæ* meminit *Jesaias* & alii. Sic *Syriacæ* EZRÆ. IV. 7. *Judaicæ* iterum *plebeia*, NEHEMIAS c. XIII. 24. Esth. I. 22. plurimarum, per c. XXVII. provincias dispersarum gentium Esth. IX. 30.

^b *Rabbinorum Christianorumque* eadem hactenus fuit mens *linguam Bibliorum* esse nominatam *Hebræam*. Verum magna Viro- rum doctorum fuit contentio: An illa eadem sit cum Antediluviana? quam, aut plane abolitam, aut aliis intermixtam volunt. Si eadem. An, & quam diu illa fuerit *Hebræis vernacula*? OCKLEII ratiocinium in *Introd. ad Ling. Orient*, nullius esse momenti constat, quod rem ipsam in medio relinquat.

BOCHARTUS *Phal.* dicit: “*Lingua hæc, cum à creatione mundi, usque ad captivitatem Babylonicam florisset ferè per annos ter mille quadringentos, desiit esse vulgaris, aut saltem à prisca puritate plurimum degeneravit.*”

Alii volunt linguam HEBRÆO-BIBLICAM, nunquam fuisse *vernaculam*, ut Cl. T. H. Van den HONERT contra quem Clar. SCHULTENS in EXCURSIBUS. Ad DISS. HIST. DE LING. PRIMÆVA. annexis plerumque *Lib. de DEFECT. HODIERN. LING. HEB.* videre licet. Cer-

consensum, tum ob illius ^a in N. T. crebram citationem, illam denominationem eatenus admitto, quatenus à *gente*, cui oracula DEI hac *linguâ* tradebantur, hocce *nomen* est mutuatum, cum revera DEI *propria*, semper *constans* & *immutabilis* manserit *lingua*, uti supra visum & demonstratum est: Nam fieri omninò non potuit, quod hæcce gens, toties vertens solum, tam accuratè hancce observaverit puram putam linguam, quin aliquid ex *dialectis*, vel cohabitantium, vel adjacentium, populorum admiscuerit. Quod locum non habebat ante diluvium, cum non nisi unum tantum esset LABIUM.

Sequitur itaque hancce LINGUAM cum gente tantum mutasse NOMEN. Quod ita urgeo.

Quæ LINGUA universalis, semper constans & immutabilis, fit peculiaris, nihil mutat nisi NOMEN.

Atqui hæc LINGUA, ante diluvium, fuit *universalis*, sibi semper *constans* & *immutabilis*, post verò diluvium facta est *peculiaris Gentis HEBRAICÆ*.

Ergò nihil *mutavit*, nisi NOMEN.

Quæ lingua genti alicui fit *priva* & *familiaris*, illa etiam debet ipsi *quodammodo* esse vernacula.

a. e.

Dico *quodammodo*. Hinc quivis clarè intelliget, quod,

Certum est, HEBRÆOS ubiquè terrarum, cum gente quacum vivere tenebantur, communem, & tamen hanc, quâ ORACULA DEI ipsis concredita sunt, secundum *Psal.* CXLVII. 19, 20. & *Rom.* III. 2. sibi peculiarem habuisse linguam. Id res & ratio ipsa docet atque persuadet.

^a In N. T. *Luc.* XXIII. 38. *Joh.* XIX. 20. *Act.* XXI. 40. XXII. 2. cæt.

quod, licet HEBRÆI (quod erat nomen generale; dein enim ^a ISRAELITÆ & ^b JUDÆI appellati fuere) inter se suas habuerint *dialektos*, quæ conveniebant cum illis maximè populis, quibus proximè quævis, adjacebat vel interjacebat, tribus, tamen *lingua primæva* semper manserit *cardinalis* illa, & jam *particularis* tantum, quo ad sacra, quæ illâ tradebantur, ORACULA, dicenda. Hinc meritò *sancta* appellanda est, & summo-perè veneranda. Quod in *dialektos* nullo prorsus modo cadit.

Sic spontè ferremur ad ipsas HEBRÆÆ LINGUÆ *dialektos*, nisi aliquid superesset, quod ex hocce ^d conflictu monuisse operæ pretium erit, quod idcirco sicco præterire pede haud possum, ut inde appareat quorsum zelus, in defendenda hypothesisi, Viros & doctos & pios, deducere queat.

XXVII.

^a Gen. XXXIII. 28. 32. L. 25. Exod. I. r. II. 25. cæt.

^b Scissis tribubus decem à Domo JUDÆ, vel DAVIDIS, hæc retinere nomen ISRAELIS, illi vero qui *Reboboamo* ex JUDA & BENJ. fideles mansere subditi, JUDÆI dicti. I. Reg. XII. 20—25. cæt.

^c *Sancta* quo ad materiam quam tractat in S. S. Vid. p. 3. h. diff. & Cl. SCHULT. præf. anic ERPENII *Gram. Arab.*

^d Plura decreveram de *divinitate* & *sanctitate*, quo ad *originem* & *usum* hujus *linguæ* in *sacris*, quin & de *peculiari*, *vernaculo* & *domestico* scribere usu; sed illa nunc amputo, & melioribus temporibus, secundioribusquè curis reservo. Sunt enim hic quædam dicenda, quæ pertinent ad illud certamen literarium inter magnos in Belgio Viros Clar. T. H. Van den HONERT, ANTON. DRIESSEN, hunc GRONING, illum LEYDENS. olim S. T. P. P. & Clar. SCHULTENSII nostrum. Quæ quum in ANGLIA minus sint nota, & in BELGIO diu sopita, sicco melius prætereuntur pede. Vid. Cl. SCHULTENS in Tribus EXCURSIONIBUS supra laudatis & VINDICIIS, *Origin. II. Tom. annexis.*

§. XXVII.

Ne longus sim, rem ab ovo non repetam, sed tantum unicum excerpam ex *EXCURSU SECUNDO ad Edit. Primam & Secundam Dissertationis de LINGUA PRIMÆVA*, p. 154. §. LXXX-II.

Recitaverat Cl. SCHULTENS in antecedentibus verba Cl. HONERTII, quibus demonstrare conatus erat, ex ABRAHAMI migrationibus, *fieri haudquaquam potuisse, quin mutaverit linguam suam vernaculam, quam censet fuisse ARAMÆAM*. Pergit. c. l. “*Consimilem in linguæ commutatione fortunam Jacobo contigisse, ad Quæstiones facti firmissimus Dissertator, enarrat Paragr. LX. Comment. Belg.*” *Jacob Abrahami nepos, domum & familiam sibi fecit in Paddan Aram, ubi vernacula erat vetus Aramæa lingua: ut modo vidimus. Inde jussu Dei cum suis reversus in Canaan, coactus fuit ibi Cananæam linguam usurpare. In Ægyptum dein delato Eo, (quamvis in Terra Gosen satis seclusi habitarent) cogebat eos conversatio cum Ægyptiis, ut & Tyrannis Exactorum Ægyptiorum, veterem Ægyptiam linguam loqui. Ac propterea NULO PLANE PACTO PROBARI potest, quum ne minimum quidem DOCUMENTUM ejus rei POSITIVUM in casta Antiquitate reperiatur; Israelitas in Gosenitide HEBRÆAM LINGUAM tanquam VERNACULAM SUAM inter sese locutos esse. Ad hæc verba Clar. SCHULTENS ita exclamat.*

“Commi-

“ Commiseratione digna profectò ! atque de-
 “ plorata plane oppugnatio Evidentissimæ Verita-
 “ tis, cum intricatione sui ipsius ineluctabili. Hæc
 “ suo tempore comparebunt, ad optimæ causæ
 “ splendidissimum, Deo sic rem votis meis citius
 “ maturante, Triumphum.

Habetis EPINICIUM ante VICTORIAM.

§. XXVIII.

Liceat mihi eadem uti libertate, quâ Cl. nos-
 ter SCHULTENS usus fuit contra Viros se Majores & Annis, & Professionis gradu, absquæ jactantia tamen, cum illa, quâ par est, reverentia. Vellem me Virum huncce in literis summum, in omnibus posse defendere, sed hic cogor ab illo dissentiri.

Altercatio erat de *vernaculo* LINGUÆ, non HEBRÆÆ, sed HEBRÆO-BIBLICÆ, usu, uti ex tota *Dissertatione*, & præsertim ex §. sequenti ibidem, clarissime constat. Totius rei cardo in illo versabatur, ut *ille* negaret *Dialectorum usum* in illustrandis BIBLIIS, negabat quoquæ *hanc* LINGUAM HEBRÆO-BIBLICAM, *unquam fuisse* VERNACULAM. Hic verò, ut adstrueret necessitatem DIALECTORUM, in illustrandis vocibus & phrasibus BIBLICIS, hanc ita fecit VERNACULAM, ut CHALDAICAM, SYRIACAM & ARABICAM.

Putem ego binos hosce Viros aliquid humani passos, quod non satis distinxerint. Alterum in defectu, alterum in excessu peccâsse: STATUM enim QUÆSTIONIS ita ponendum fuisse arbitror.

An

AN
 divin
 ut ni
 inde
 lo pr
 Pr
 sum
 terat
 BIBL
 defen
 exclu
 Co
 inten
 BRÆ
 nibus
 Ob
 fatis
 se lin
 Fori,
 P. 14
 A
 a vern
 niam
 telligi
 ad vo
 Ce
 disper
 DIAL
 a N
 omnes
 linquo
 & stilo
 rumquæ

AN LINGUA HEBRÆO-BIBLICA prorsus sit *divina, sancta*, SPIRITUI SANCTO *peculiaris*, ita ut nihil planè cum *Hebræo-vernacula*, & *Dialectis* inde *derivatis*, commune habeat, atquè adeò nullo prorsus modo ex illa illustrari queat?

Prius nunquam intendisse Cl. HONERTIUM sum persuasissimus, quippe quem latere non poterat convenientia *linguæ Aramææ* cum HEBRÆO-BIBLICA licet, ut ultimum statueret, nimis suam defenderit hypothefin. Præcipuè ut ARABICAM excluderet.

Contrarium verò cum Cl. SCHULTENS unicè intenderet, eo usquè processit, ut LINGUAM HEBRÆO-BIBLICAM; alia enim non exstat; omnibus aliis æquaret.

Oblitus fanè Vir noster Doctissimus vel non fatis attentus, aliam planè in omni patriæ solo esse linguam *vernaculam*, aliam linguam *Chori* & *Fori*, secundum generales nostras supra §.VIII. p. 14. fixas observationes.

Aliud est, linguam in sacris usitatam cum ^a vernacula, illam habere convenientiam harmoniamquè, ut ab omnibus, stilo sacro assuetis, intelligi possit, aliud est illam esse planè eandem, quo ad voces, & constructionem.

Certè *Groningana*, *Frisonumquè* in tot ramos dispersæ; ne dicam de aliarum Provinciarum; DIALECTI, hoc Virum nostrum egregium docere

^a Novi quidem quod illa vocetur *lingua Patria*, quâ in genere omnes DOCTI utuntur, sed quam malè id fiat, considerandum relinquo his, qui non dissentent, DOCTOS in quotidiano sermone, & stilo, multum invicem differre, cum quotidiano sermone plerumquè haud multum differant à Vulgo.

cere debuissent, *linguas vernaculas*, multum admodum differre à *LINGUA BELGICO-BIBLICA*. In omnibus septem Provinciis, &, quæ illis subiecta sunt, locis una eademque belgica *BIBLIORUM* interpretatio locum habet, utunturque iisdem pronunciationibus *BIBLIIS*, sed quantum differat pronuntiatio unius, ab altero, Oratoris sacri, lippis & tonsoribus nota res est, quibus omnibus sua propria *DIALECTUS*. Res adeo universalis, ut putem nullam esse orbis terrarum partem, neque angulum, ubi hoc locum non habeat. Videtis *B. B. L. L.* quorsum collineant generaliora mea in antecessum præmissa. Hæc quoque facem nobis præferent in *DIALECTIS* agnoscendis & discernendis.

§. XXIX.

LINGUAM HEBRÆAM Suas sibi habere *DIALECTOS* cum ^a *propinquiores*, tum ^b *remotiores*, res sole meridano clarior est, ita ut nemo, nisi qui; splendescente illo, oculos claudere velit, & abnegare, quod omnes alii, illis apertis, vident; & ita
osten-

^a *Propinquiores* nos vocamus, quæ proximè ad illam accedunt *substantiâ*, i. e. *verborum significationibus & accidentibus, pronunciandi, conjugandi, declinandi, construendique forma & norma*. Hæ sunt *ARAMÆA & ARABICA*. De quibus *AUG. PFEIFF. Crit. Sac. Op. p. m. 775, 776 & 778*.

^b *Remotiores* sunt, quæ ex præcedentibus iterum propagatæ sunt, uti *SAMARITANA & ÆTHIOPICA*. De quibus *Idem PFEIFF. l. c. p. m. 777 & 779*. Nihil nunc attinet dicere de aliis, quæ vel longius abeunt, vel ex hisce iterum mixtæ sunt. De his quoque Virum hunc egregium videre licet seqq. pag. Ad oculum hoc demonstrare in hac nostra *DISSERTATIONE*, nemo expectet. Fiet hoc in *GRAMMATICA nostra HARMONICA*.

ostendere, se in tenebris versantem, nubem pro Junone amplexisse; id in dubium vocare possit, multo minus perfractè negare. Cum illis verò hominibus, qui nequè literas, nedum natare in nostro tuto mare, noverunt, si in arenam descendere & digladiari vellem, omne perderem oleum operamquè.

Hos, si veritatem tanti non faciunt, ut inquirent, ubi palpanda datur, sibi ipsis relinquo, ut abundant suo genio, &, frugibus inventis, vescantur glandibus, DEO, & ipsius misericordiæ committo, precibusque infucatis commendo, donec sapere discant.

Illos, qui veritatis studiosi, scire aveunt quam fidem, quemque honorem Dialectis conferre teneantur, manu ducam ad alterum nostrum membrum demonstrandum.

B. DIALECTOS amisisse, apud quosdam, illud BONUM, quod merentur, OMEN.

Hoc ut rectè demonstrem, duas constituam Virorum Doctorum Classes.

1. Alteram qui nimium;

2. Alteram qui minimum, DIALECTIS tribuunt.

Atquè ita Bigam horum Virorum, alias ob doctrinam & pietatem venerandorum, efficere, ut DIALECTI, *suum* apud quosdam, amittant BONUM quod merentur OMEN; ostendam.

§. XXX.

Qui ^a nimium DIALECTIS tribuunt, certè nihil illis conferunt; Cum, suis elogiis illas apud omnes, qui non tam otium amant, quam sacras summo in honore atque pretio habent paginas, suspectas reddunt; ac si anguis lateret in herba: Illi enim neutiquam volunt tolerare, quod aliundè major Scripturis lux inferri posse dicatur, quam quâ ipsæmet gaudent.

Hinc Clar. GUSSETIUS *Hebræam linguam* SOLEM, qui se INSITO SUO FULGORE manifestat, nominavit. Hunc secuti sunt multi, DRIESSENIUS, alii.

Clar. HONERTIUS Pat. ita ratiocinatus est:
^b “*Deum mentem suam hac Hebræo-Biblica lingua, quam Clarissime, Perfectissime, Liquidissime, Efficacissime ac Sanctissime explicasse; ut ad eam Dei mentem in Contextu Hebræo-Biblico clare & distincte percipiendam, nil nisi ipsius linguæ Hebræo-Biblicæ (modo spiritus sanctus*
 “lectoni

^a Non loquar de MARONITIS, qui suam SYRO CHALDÆAM, vel CHALDÆO-SYRAM, antiquissimam & ita HEBRÆÆ majorem faciunt. Rationem mox indicabo. Neque de quibusdam atheismi principiis imbutis, viris, an monstis, dicam, qui HEBRÆAM Linguam ut omnium confusissimam, totamque MOSIS historiam, ut fabulosam, seseque contradictionibus absurditatibusquè implicantem proscribunt; ARABICAM verò linguam, cum ob copiam verborum, tum ob elegantias phrasiumquè veneres, earumque amplitudinem, in cælum usque extollunt. Est mihi res cum iis, qui zelo, ut aiunt, pio, quivis pro suo, pugnant, systemate. Vid. Excurs. III. p. 181.

^b Citat Clar. SCHULTENS hæc verba in EXCURSU Tert. ad Dissert. de LING. PRIMÆVA p. 205. & 244.

“lectioni nostræ assiduæ, & meditationi piæ ad-
“spiret, iusta requiratur Cognitio.”

“*Nullum* in pericopis hisce *verbum*,” ajo cum
Clar. SCHULTENSIO, “quod non *meum* since-
“rissimo facere possum animo; atque--amplecti,
“si modo *Ambiguitas* tollatur quæ ex appella-
“tione *linguæ Hebræo-Biblicæ* ineluctabili hac-
“tenus nodo semet instrinxit. *Ambiguitas* sanè
nulla foret, si modo bini nostri Viri rectè distin-
guissent inter HEBRÆO-BIBLICAM & HEBRÆO,
VERNACULAM linguam. Nunc verò multis se
provocarunt verbis, nec rem ipsam deciderunt.

Non admitto itaque verba Clar. HONERTII
pro scopo quem habuit, ut ita excludat DIALEC-
TORUM *usum*, in interpretandis, nostro nunc tem-
pore, BIBLIIS: Nam, nisi ad *Enthusiastarum*
castra velimus transire, non expectanda est, *illa*
spiritûs sancti, inter assiduam nostram lectionem &
piam meditationem, *adspiratio*, sine legitimis in-
terpretandi mediis, quæ nulla possunt esse me-
liora, quam *harmonia* DIALECTORUM: Illæ enim
tantum, tanquam totidem testes, certitudinem ad-
struere possunt, illarum significationum, quarum,
omnium interpretum hariolationes & hallucina-
tiones, ostenderunt incertitudinem.

Nec concedo omnes illas consequentias, quas
Cl. SCHULTENS in illis suis EXCURSIBUS nectit,
contra Clar. HONERTIUM, quæ omnes suum ha-
bent fundamentum in eo, quod linguam HE-
BRÆAM, quæ linguam, faciat eandem cum PRI-
MÆVA, non verò quæ DIALECTUM, sic eodem
respectu ARABICAM, & ARAMÆAM. Quæ ver-
ba
ba

ba multiplicem fanè includunt contradictionem.
 Si id voluit: "Quod tota PARADISIACA, ANTE-
 DILUVIANA,

a Haud clarius, quam ipsis SCHULTENSII verbis, CURSUI RADICUM Manuscripto, fundamenti loco præmissis, quid cense-
 rit, apparebit.

I. Positio hæc est: DIALECTOS *linguæ* HEBRÆÆ esse tres
 "principes, vel compendiosius, duas, ARABICAM, & ARAMÆ-
 "AM. Sub ARAMÆA duo *rami*, CHALDÆA, & SYRIACA, quæ
 "ambæ passæ sunt magna damna, & non, nisi in reliquiis, ad
 "nostras manus pervenere. Alter *ramus* multò copiosior & di-
 "tior, quiquè etiam nunc in pristino flore & puritate viret & vi-
 "get, est DIALECTUS ARABUM. Sic ergò existunt *quatuor ra-*
 "mi ejusdem STIRPIS PRIMÆVÆ. HEBRAICA nempe DIA-
 "LECTUS, CHALDAICA, SYRIACA, & ARABICA."

Fateor & ego, cum multis aliis, me non posse videre, quomo-
 do hæc cohæreant: HEBRÆÆ LINGUÆ statuere tres principes
 DIALECTOS, vel *duas*, & dein HEBRÆAM quoquè DIALEC-
 TUM PRIMÆVÆ efficere, atquè ita constituere *quatuor* DIA-
 LECTOS. Pergit Vir noster:

"Hisce tanquam minus principales accedunt *Dialectus Samari-*
 "tana, & Æthiopica. Samaritana est Hebræo-Aramæa, Æthio-
 "pica verò Hebræo-Arabica. Harum quoquè non aspernandus
 "est usus, quamvis ad copiam & utilitatem præcedentibus mul-
 "tum cedant."

II. Positio est "Lingua quæ vulgò vocatur HEBRÆA haud
 "dubiè est PRIMÆVA PARADISIACA, quâ *Lingua*, non autem
 "quâ *Dialectus*: Intelligimus enim totum corpus Linguæ, secun-
 "dum *radicalem* suam *qualitatem*, *virtutem*, *amplitudinem*, unde
 "deinceps peculiaris *Dialectus* illa, quæ ab HEBRÆA GENTE,
 "post diluvium demum, nomen duxit & dimanavit. Hoc jam as-
 "pectu *Lingua* ARABICA etiam est PRIMÆVA, non autem *Dia-*
 "lectus Arabica, post diluvium demum, subnata. Eodem iterum
 "jure ARAMÆA *Lingua* saluari potest & debet PRIMÆVA, ast
 "Dialectus iterum recentioris est Originis, quippe quæ ab ARA-
 "mo denominationem, demum post diluvium, invenit. Habetis
 totum SYSTEMA, quod paucis verbis ita exponi potuisset:

LINGUAM PRIMÆVAM PARADISIACAM, secundum suam
radicalem qualitatem, *virtutem*, *amplitudinem*, esse residuam in qua-
tuor Dialectis, HEBRÆA, CHALDÆA, SYRIACA, ARABICA.
 Ergo LINGUA abiit in DIALECTOS. Ubi nunc illius *constantia*
 & *immutabilitas*?

Optarem

Optare
 morti pro
 manibus,

DILUVIANA, LINGUA in illis quatuor DIALECTIS, quo ad *radicalem, qualitatem, virtutem & amplitudinem*, sit quærenda, tunc illa *lingua* nulli *immutabilis & sibi semper constans*, sed in *Dialectis* tantum exstat. Et sic illa distinctio, quæ LINGUA, quæ DIALECTUS, continuò se implicat, non explicat, rem. *Simplex Veritatis Sigillum.*

Verum enim verò omnes, qui non alicujus sunt addicti partibus, subnixè rogo: Annon Clar. SCHULTENS ipse ansam dederit, armaquè paraverit suis ELOGIIS, quibus præcipuè extollit LINGUAM ARABICAM in binis suis ORATIONIBUS, "de LINGUÆ ARABICÆ antiquissima Origine, "Intima ac Sororia cum LINGUA HEBRÆA affinitate, nullisque seculis perflorata puritate; quibus VIROS hosce DOCTOS contra se ipsum armavit? Omnibusque illis considerandum relinquo, qui hujus Viri vestigia sequi in omnibus ita mordicitus assuevere, ut sola ipsius auctoritate stent, cadentque, an non præstet æqua rem ponderasse lance, antequam judicium feramus? Id si fecerint, videbunt in Clar. nostrum SCHULTENS quadrare, quod sæpe de aliis pronunciat: "*Hi sunt conatus veritatem quidem quærentium, sed non stabilientium, ut in totum acquiesci queat.*"

Et ausim ego addere: Sic reverà DIALECTI & nimii ipsarum DEFENSORES,

Ut lapsu graviore ruant, tolluntur in altum.

Multò

Optarem Virum nostrum, reverà Summum & pium, hæc, jam morti proximum, non dictasse, quæ nunc in multorum versantur manibus, & efficiunt ut multum de ipsius decidat fama.

Multò prudentius itaque egit Cl. PROF. REG. THOM. HUNT, quod binis suis ORATIONIBUS hosce præfixerit TITULOS.

I. De ANTIQUITATE, ELEGANTIA, UTILITATE, LINGUA ARABICA. Habita OXON. in SCH. LING. VII. Kalend. Augusti M DCC XXXVIII.

II. De Ufu DIALECTORUM ORIENTALIU ac præcipue ARABICA, in HEBRAICO codice interpretando, Hab. Ox. in SCH. LING. VII. Kal. Martii M DCC XLVIII.

§. XXXI.

Qui minimum DIALECTIS tribuunt, sunt qui superficie tenus tantummodo illas ita tractant, ut, corticem arrodendo, nunquam ad medullam ipsam penetrent. Hi agnoscunt quidem aliquam inter se invicem, & cum HEBRÆA *convenientiam*, verum illam, quam DIALECTORUM PATRONI in illis inveniunt, admirant, laudant atque commendant, HARMONIAM, haud quamquam perspicere possunt. Quare censent, non esse operæ pretium tantum & temporis, & operis, in addiscendis DIALECTIS impendisse: Quia omnia quæ hac de re dicenda, apud ^a *Authores* exstent. Sic & se, & alios vanis & falsis ratiociniis ab opere avocant, & deterrent.

Quæ-

^a *Authores* omnes uno fatentur ore hocce opus junctis perficiendum esse manibus & viribus; quoniam est, neque unius Viri, neque unius seculi. "JUSTA COGNITIO LINGUÆ HEBRÆÆ
"EX DIALECTORUM FONTIBUS, & constituta per octo secula,
"& ulterius constituenda," ait Cl. SCHULTENS EXCURS. III. in fine p. 244.

Quænam autem est hujus rei ratio? Nulla profectò quam nimia eheu! ^a *festinatio*, & ex festinatione, præcipitantia, unde ex uno in alterum ruunt errorem, ex erroribus multifaria nascuntur præjudicia, haud satis cocta, & hinc fit ut, unde se, festinando nimium, præcipites dare student, tamen, quod mirum, & contradictorium, forsitan videbitur, inde nunquam emergant. Manent hærentque semper in Scholarum Orientalium Vestibulo, *Tirocinio*; Sanctuarium Adytumque illius ipsum, nunquam intrare audent, quomodo ad penetralia pertingerent? ^b *Grammaticorum* præceptis non, sed exceptionum multitudine & *Anomaliorum* farragine obruuntur, & ^c *LEXICOGRAPHORUM*

^a *Festinatio*. Quasi verò *LINGUÆ ORIENTALES* citius deberent & possent addisci, quam *Latina*, *Græca*, aliæ. Nonnè hæc nostri est deploranda conditio seculi, quod pluris valeant apud plebsquæ *Ethnicorum Fabulæ*, *nugæve* venales, sicutisque gerris vaniores, quam *VERITATES BIBLICÆ*.

^b *Grammaticorum præceptis* non: Illa enim si constantiam obtinerent, non opus esset tot *exceptionibus*, ita ut una aliquando regula sex, septem, immò pluribus gravetur. Et, quum aqua *Grammaticis* hæret, *Anomalum* proclamant, quod, si rectè examinetur, justissimis subest regulis, suismet firmis nititur fundamentis; Ut pote hoc luce meridiana clarius demonstrabimus nostro in *COMPENDIO* ex *INSTITUTIONIBUS* Cl. SCHULTENS contracto, ita ut hæ non sint distractæ, sed necessariis *DEFINITIONIBUS* & *DIVISIONIBUS* atque exemplis illustratæ.

^c *LEXICOGRAPHORUM indigestâ illâ mole*, nemo non absterretur, qui illis tantum sapere studet. Hinc penetrandum ad ipsam puriorum *Authorum* assiduam lectionem, eorumquæ accuratam collationem. Quomodo Cl. SCHULTENS huic mederi studuerit malo, longum foret exscribere. Vid. inter alia de *DEFECTIBUS HODIERNIS LING. HEBRÆÆ* OPUSCULUM p. 140. DUOS ORIGINUM TOMOS. VIAM VET. & REG. HEB. *Præf.* ad PROVERB. p. CVII. in fine, & fateberis mecum illam esse viam admodum longam & ideo multis inaccessam. Hinc Vir noster omnibus incubuit viribus, ut aliquod adornaret *LEXICON*, in quo

66 DISSERTATIO PHILOLOGICA

RUM *indigesta* significationum *mole*, haudquam sibi subordinatarum, immò sæpissimè contradicentium, absterrentur, ut studium Orientale, non tantum deserant, sed & audacter, ut insuperabile proclament, atquè proscribant.

Hinc illæ pusillanimorum Lachrymæ! Illinc desidum exclamationes & insultationes! pronuntiantium: *Studium Orientale merum esse chaos, hominesquè naturalibus præditos facultatibus illo incumbentes, in meros mutare truncos & fungos.* Et quæ sunt ejusmodi plura, quæ hisce meis sæpe ipsismet audivi auribus, & forpsi, & concoxi.

Hæc potissima est ratio, qua re DIALECTI illud, quod merentur BONUM, apud quosdam, amiserint ^a OMEN. Q. E. D.

§. XXXII.

Primariæ cujusquè RADICIS significationes adstruuntur, indequè *secundariæ* legitimè deducuntur, & exemplis illustrantur. Hocce LEXICON, sub nomine CURSUS RADICUM, decem annorum spatium, non nisi ad Radicem 𐤀𐤃𐤃, ante Viri mortem, perductum, à me ex ipsius typis exstantibus Libris, observationibus, cum Viro- rum Doctorum qui possident MSS. tum meis locupletatum, jacet absolutum, nil nisi MÆCENATUM largas expectans manus, ut in Dias luminis exeat auras.

^a OMEN, Idem hocce nomen, nulla in lingua potest reddi, nisi *Adjectivo*, vel *addito*, vel *subintelleto*: Nam licet ARABES distincta habeant nomina, pro bono & malo, ut 𐤕𐤁𐤍 *Faahn*, 𐤔𐤁𐤍 *Sonbhn*, pro bono, & 𐤕𐤁𐤍 *Tairn*, pro malo, plerumquè & peculiariter venire soleat, tamen promiscuè utuntur. Hoc velim ut considerent hi, qui sublestè admodum loquuntur de Lingua Arabica; quòd una eademque vox significet longum, & breve. Hi haud noscunt hæc esse *adjectiva* quæ semper aliquod subauditum, vel expressum, requirunt *substantivum*, unde illa brevitas & longitudo determinatur, significationem verò primariam, à quantitate pendere, & in *tensione*, longiore vel breviori, in fluxu, lento vel violento & celeri latere. Verum enim verò non rogabo nunc rationem; quare alium significet sublime & profundum? Sed an sciant mihi Peregrino

§. XXXII.

Sed meritò vos omnes, qui puro flagratis erga sacras PANDECTAS amore, ut paucis tandem meum proponam SYSTEMA exspectatis. Dicam verbo.

A. LINGUA PRIMÆVA mutavit tantum cum gente NOMEN, & ea nullibi ^a pura puta exstat, nisi in *Oraculis* DEI, ideoque eo & non alio, meretur nomine dici *sancta*, secundum demonstrata à §. XVII --- XXIX. Quam curta verò illius sit suppellex, nemo non, qui oculos in fronte gerit, videt. Hinc.

B. DIALECTIS debet reddi suum, quod חנם amiserit BONUM, apud quosdam, OMEN, secundum postulata à §. XXIX --- ad XXXII. hancce usque.

Itaque nemo non justum atque æquum iudicabit, ut illis jure postliminio, vetus suum jus quantocyus restituamus illarumquæ terminos paulò firmiter collocemus atque stabiliamus.

Cum enim PRIMARIA LINGUA nil mutaverit, nisi NOMEN, & in ORACULIS tantum SACRIS, pura puta, exstat, nec tamen sit deperdita, reliquam partem in DIALECTIS quærendam, restituendam & vindicandam esse sequitur: Fuere enim sacri hi cancelli rebus ad œconomiam divi-
nam

grino rationem reddere; quare in sua ANGLICANA Lingua, *cælum*, Heaven, & *triste*, & *grave*, significet heavy? Itaque antequam noscant quid sint ORIGINES: *Destinant Maledicere, malefacta ne cognoscant sua.*

^a Zeph. III. 9.

nam spectantibus unicè destinati. Hinc MATER aliâ non indigebat supellectile, quam quæ ad illam ornandam spectabat, reliquam omnem *filibus*, & per *filias*, *neptibus* in suos sibi usus domesticos & publicos habere pro dote, jussit. Harum verò quæ *primævæ linguae Dialecticas* gerunt *notas* §. VI. delineatas, aliæ sunt *propinquiores*, aliæ *remotiores*. Has paulò distinctius, ex suis sibi propriis lineamentis, dignoscendas dabimus. Ut ita NOS PEREGRINI, si MATREM intelligere nequeamus, sciamus quorsum flectendum & inquirendum.

8. PROPINQUIORES sunt, quæ vel MATREM habuerunt fidam constantemquè, longo admodum tempore, præsentem, custodem, vel quæ per conjugia & connubia cum cognatis gentibus, pedetentim à MATRE recessère.

Illæ FILIÆ dicendæ sunt.

a. MATREM habuit longo admodum tempore præsentem VERNACULA illa, quâ populus HEBRÆUS, in *Canaane*, in *Ægypto*, dein in *deserto*, & iterum in *Canaane*, usquè ad captivitatis BABYLONICÆ tempora, & post illa, usus fuit.

Hæc sibi vindicat nomen HEBRÆO-VERNACULÆ. Quæ ita; quod res & ratio dictat, conveniebat cum HEBRÆO-BIBLICA, ut nostro nunc tempore, ubiquè terrarum, *vernacula*, cum sua, *publica*, SACRA, magis, minusquè, convenit & variat. Hæc, sub *Vet. Test.* duobus gaudet nominibus ^a *Cananæa*, ^b *Judaica*, sub *Nov. Test.* à Viris

^a Jes. XIX. 18. 6.

^b 2. Reg. XVIII. 26. Neh. XIII. 24.

Viris Θεοπνεύστis salutatur, ^a *Hebræa*, à Judæis verò nunc ^b *Rabbinica*. Et sic Hicce Populus naturali illo gavifus est dono; loqui *linguâ primæ-vâ, dialectica* tantum mutatione, quamdiu DEUM cum sua præsentem *lingua*, & propitium, habuit.

b. Per conjugia & connubia cum cognatis gentibus magis, minusquè, è MATRE pedetentim recessère ARAMÆA, & ARABICA.

æ. ARAMÆA semper habita fuit cognata atque vicina HEBRÆÆ, atquè adeò, sine ulla controversia, dicenda est: ANTEDILUVIANÆ *Filia*, & HEBRÆO-VERNACULÆ *Soror*. Hæc dispertitur in duos ramos, SYRIACAM nempè, & CHALDAICAM.

i. Syriacam admodum fuisse *propinquam*, patet ex conjugio ^c ISAACI cum *Rebecca* nepte, per ABRAHAMI servum arcessita, ex domo NAHORIS. ^d JACOBI cum *Filiabus* LABANIS, LEA & RACHELE,

^a Joh. XIX. 13. 17. cæt. sup. cit.

^b *Rabbinica*, suum profectò meretur pretium, quatenus ex Vet. *Rabbinorum* scriptis, hodierni Apellæ sunt convincendi, quod studeant locis de MESSIA loquentibus alium planè affricare sensum, quam illi fecère. Sic quoque in ritibus & ceremoniis Leviticis elucidandis haud aspernendam adferunt lucem. Quod demonstratum ivi in DISSERTATIONE de TECTIS VET. HEBRÆORUM. Quam in PANEGIRI Trajecti ad Rhenum, Clar. DAVIDIS MILLII sub Præsidio defendi Ao. cico. io. ccxvii.

^c Non enim arbitror illum ABRAHAMI servum, ut & REBECCAM, duas sibi diversas calluisse linguas, sed propter *Dialectum*, sibi admodum vicinam, se invicem intellexisse censeo. Id constat ex colloquiis Gen. XXV.

^d Gen. XXVIII—XXXII. Ex tota illa historia patet JACOBUM haud multum sudasse addiscendo, suamque retinendo, *Dialectum*; Præsertim si perpendamus illud ultimum VALE, & quod erigebant invicem *fœdus* Gen. XXXI. 47. Nam quod Socero Syro erat שְׁהָדוּתָא *Ighar Sahadbutaa*, i. e. *Acervus testimonii*, Genero *Hebræo* erat גִּלְגֻנְעֵד *Galngneed*, i. e. *Tumulus testis*. Duæ hæ
appel-

LE, illiusque per tot annos in SYRIA habitatione, ut omnes ipsius *Filii*, ^a BENJAMINE excepto, ibi nati, illeque ipse à MOSE vocetur ^b SYRUS.

2. CHALDAICAM profectò ^c ABRAHAMUM ex sua secum tulisse patria, nemo inficiabitur. Ne nunc dicam de hujus Linguae usu à DEO ipso per JEREMIAM, ante quam in BABYLONEM abducerentur Judæi. Hinc facilè contra ^d AMIRAM demonstratu foret: CHALDÆAM haudquam esse intelligendam gentem, Deut. XXVIII. 49. & Jerem. V. 10. Sed ROMANAM.

Possset sanè *harmonia* harum clarius & luculentius ad oculum demonstrari *Dialectorum*, si majori librorum copia gauderemus, quam nunc temporis in *Versionibus* tantum V. & N. T. *Syriacis*, inquè *Paraphrasibus* ONKELOSI & JONATHANIS *Chaldaicis*. Sed eheu! propter magnum fori Orientalis frigus, multa egregia MSS. & LEXICA abscondita jacent, tineisque blattisque, in quibusdam locis, pro esca sunt.

Fuit illa, & forsan non adeò injusta, causa, quare ^e MARONITÆ pro suæ Dialecti antiquitate adeò digladiati fuerint, ut supra digito tactum.

β. *f* ARABICA summo cum jure FILIA PRI-

MÆVÆ

appellationes fundatæ erant in *Origine PRIMÆVÆ LINGUÆ*. Vid. Clar. SCHULTENS Instit. ad *Fund. Ling. Heb.* p. 4.

^a Gen. XXXV. 18.

^b Deut. XVI. 5.

^c Gen. XI. 31.

^d Jer. X. 11. כְּנָנָה תֹאמְרוּן לְהוֹם אֱלֹהִים דִּי שְׁמִיא וְאַרְקָא לֹא עֲבָדוּ יֹאבְדוּ מֵאַרְעָא וּמִן תַּחֲוֹת שְׁמִיא אֱלֹהִי:

^e AMIRA GRAMM. SYRIAC. sive CHALD. De LINGUÆ CHALD. sive SYRIACÆ ANTIQ. p. 7.

f ARABICA; Multis undiquè modis impetita, variisque obnoxia objectionibus se ipsam satis defendit, apud omnes qui illam salutare

MÆVÆ dicenda ; nam licet remotius, quo ad locum, à domo materna per JOCTANEM, filium natu PHALEGO minorem HEBERI, tamen quo ad naturam, veterem illam quam pro dote accepit suppellectilem tam invariata in ARABIAM FELICEM transportavit, & dein per ISMAELEM, ABRAHAMI, & ESAVUM, JACOBI filios, stabilivit, excoluit, & polivit, ut cæteris SORORIBUS, quantum scimus, cedere haud cogatur. Nisi forsan, quod,

salutare audent. Si enim nihil aliud superesset, quam magna illa *harmonia*, licet literis ÆTHIOPICIS esset scripta, vel GRÆCIS, vel LATINIS, vel adhuc *recentioribus*, sufficeret hoc pro justis rerum arbitris, nunc verò omnia concurrunt: ORIGO ex una domo, si non HEBERI, per JOCTANEM, saltem ABRAHAMI, per ISMAELEM. Forma & Norma, *scribendi, conjugandi, declinandi, significandique* deniquè. Non post HOMERUM *Iliada* scriberem, sed maculam sanè adspargerem meis observationibus, cedro dignissimis NOMINIBUS, qui hoc liquidò demonstrarunt, “Flos enim, ut cum Cl. SCHULTENSIO loquar, “honorque Virorum qui feculo XVII. junctis in hanc operam manibus, viribusque consurrexit, una voce & mente, *hanc* commodarunt. *Scaligeri, Grotii, Salmasii, Seldeni, Waltoni, Castelli, Pocockii, Schindleri, Buxtorfii, Capelli, Erpenii, Drusii, Grotii, Hottingeri, Bocharti, Ludovici de Dieu, Altingii, Opitii, Noldii, Ludolphi.*” Quibus summo meretur jure addi Cl HUNT.

Est quod addam, ridiculum profectò. Ajunt: *Mubamedem ope Judæorum suum compilasse Koranum, & ita suam Linguam ab illis mutuasse.* Id si verum esset, liquidò constaret *Koranum* esse *Hebræo* *idiomate* conscriptum, atque hoc sensu, *Koranum* posse dici: *scripturæ interpretem*, quo ad verborum significationes. Sed nesciunt sanè quid dicunt. Nunquam ego tantam adscriberem auctoritatem diabolico isti libro, licet nunc pro sepe inserviat, quò minus vetustissima ARABUM lingua adulterari possit. Putem ARABICAM LINGUAM, se satis, ex Vetusissimis Monumentis, quæ in multis exstant Bibliothecis, tueri posse, absquè KORANO. Id velim attenta mente considerent MOSEN ipsum in *Arabia* habitasse & suos sibi filios genuisse ex ZIPPORA, JETHRONIS, sacerdotis *Midianitidis* filia Exod. II. 16 — 21. IV. 18 — 27. XVIII. toto. Tempore CHRISTI multo in *Arabia* habitasse *Judæos* Act. II. 11.

quod, ob rerum opulentiam, quibus, HORATIO teste :

Plenæ sunt Arabum domus,

Indequè natum luxum, cum in domesticis & forensibus, tum etiam in illis, quæ ad elegantiam, & metri & profæ, tam in *Politicis*, quam *Sacris*, quo etiam cunque modo fabulis, plusquam cimmeriis tenebris, offuscatis, superstitiosis figmentis & malè olentibus pigmentis, refertis & involutis, verborum tamen & phrasium copia fluente abundet stilo. Quæ, licet non nihil, pro genio gentis, à latere *secundariarum* adsciverit *significationum*, tamen facilè detegi & ad suam scaturiginem & fontem, vel pristinam & genuinam, vel recentem, spuriam & adulterinam, undè manarunt, reduci possunt.

2. REMOTIORES sunt *Samaritana* & *Æthiopica*.

Hæ sunt *Neptes PRIMÆVÆ*,

a. *Samaritanam* esse *Hebræo-Aramæam*, tum temporis conflata, quando ^a JEROBOAMUS cum decem *Israëlitarum* tribubus, à domo DAVIDIS, propter insulsum REHOBOAMI, insipidorumque Juvenum, responsum, descisceret, novamquè cuderet Religionem atque ex plebe & fæce populi præficeret sacerdotes, arbitror. Facilè id videre est, ex farragine & stribligine illa, quâ voces quidem *Hebrææ* originis, tamen aliis planè scribuntur

^a 1. Reg. XII. 25—32. coll. cum v. 10. & 14. Qui sana contemplatur mente hanc historiam, nullam videbit umbram cogitationis relictam, quin JEROBOAMUS ope suorum sacerdotum, & literam & linguam & religionem novam fabricaverit : ut eo arctius hunc populum sibi constringeret.

tur literis ^a sic non tantum כ, cum י. נ, cum ה. sed & ח, & ע, perpetuò confundunt, atquè ita perturbant; ut aliquando, nec caput, nec cauda, invenienda sit. Atquè adeò satis produnt, rudem & indoctam à JEROBOAMO, vaferrimò admodum consilio, adhibitam manum.

Æthiopicam esse *Hebræo-Arabicam* ejusdem fermè cum *Samaritana*, facile collectu est: *ÆTHIOPIES* enim *Arabiae Felici* proximi, non nisi per angustum admodum fretum ^b *Babel-mandel*, ab *Arabibus* semoti, illis quoquè & ^c Religione & lingua valde ^d vicini mansère.

De Linguis mixtis ^e *Persica*, *Turcica*, *Armenica*, *Ægyptiaca*, *Phœnicia*, *Coptica*, *Iberica*, *Sinica*,

^a Vid. INST. ad FUND. LING. HEB. p. 37. exempla.

^b Clar. SCHULTENS in CURSU sub radice 𐤀𐤍𐤏, quam Plerique ex *Æthiopica* derivant lingua, inquit: "Ut incipientes & minus periti sciant, quid juris illa *Dialectus Æthiopica* habeat, in illustranda *Hebraica*, adscendendum est ad coloniam antiquissimam, quâ, Possessores *Arabiae Felicis*, per fretum *Babel-mandel*, quod australem illam *Asiam* dirimit spatio exili, non ultrâ quadrantem tenso, linguam & gentem suam transportârunt in illam partem, quæ sibi proximè adjacet, & ad *Nilum* protenditur, ubi *Æthiopia* superior celebratur. Est ea *Dialectus Æthiopica Originis* ergò *Arabica*, cumquè *Hebræa* quoquè summam colit cognationem, atquè sæpè jucundam & mirabilem præstat usum, præsertim in vetustissimis Originibus vestigandis: Est enim illa *Dialectus* vetustissima, quæ nunc tota interiit. Hactenus Cl. SCHULTENS. PFEIFFERUS plura dabit, Opere sup. semel atque iterum citato.

^c De RELIGIONE MUHAMEDANA ANTE MUHAMEDEM, legi meretur doctissima sane DISSERTATIO Præceptoris & Favitoris olim mei multum Venerandissimi, DAVIDIS MILLII, inter SOLIS JUSTITIÆ illa Sidera splendidissima TRAJECTI ad RHENUM, adhuc, ut spero, lætè corruscantis. Cl. RELANDI Labores de *Religione Muhamedana* omnibus sunt noti.

^d Vicini quod sint. Vide ex 2. Chron. XXI. 16.

^e *Persica* cæt. De his Cl. PFEIFF. Crit. Sac. p. 780—786.

nica, nihil attinet dicere; quoniam hæ omnes, licet suum quoque habeant usum, alterius sunt, & *Originis*, & *Naturæ*. Quod satis superquæ unicuiquæ apparebit, qui novit, quid sit *Origo*, quid *Analogia*, *Linguae*, & quo modo juxta has, justæ sint figendæ *Regulæ*.

§. XXXIII.

Ex præmissis quædam nectam COROLLARIA; Dein quasdam dabo REGULAS generales, quas, in vestigandis *primariis* vocum *significationibus*, semper & constanter observandas reor. In his enim summus noster SCHULTENS nunquam mihi satisfecit. Quoties cum Viro hac de re doctissimo colloquebar, toties mihi regerebat: *a Hæc, ex continua Authorum lectione & observatione, addiscenda sunt.* Opus profectò Herculeis exantlandum laboribus haud sufficiens. Enarrandis illis, quæ Vir gravissimus, requirebat, etiam loquacissimus lassaretur Fabius. Quæ fanè erat ratio sufficiens, quare multi suorum Discipulorum, in ipso absteriti Vestibulo, manum operi admoveere detrectabant.

Neminem Linguam posse mortuam sine *Lexicographorum* adminiculis addiscere, uno fatebuntur omnes ore, qui aliquid unquam in Linguis
tentâ-

a Hæc, cæt. conveniunt planè cum illis quæ reperiuntur Opere de DEFECTIBUS HODIERNIS LING. HEB. & quæ passim exstant in aliis Viri OPERIBUS.

Novi quidem *Canones* quos dedit VIND. p. 17 & 18. VIA VET. ET REG. HEBRAIZ. Sed novi quoquæ hosce *Canones* à semet ipso non esse observatos ubiquè. Quod demonstratum ibo in sequentibus. Immò ipsi illi *Canones* satis confirmabunt asserta.

tentâ
SCHU
plo,
in G
ROUZ
rum
tur,
ceano
ticip
esse
asseq
a Aut
matic
LUCE
H
ditan

a A
illorum
Bibliis,
tiam ni
TICIS
ce firm
rum Ve
gantior
mus sig
quidem
do cen
qui ple
genda
quanti
Viri de
Frustra
diu hæc
dum m
vit Disc
Quid d
OCKLE

tentârunt. Immò ipse noster laboriosissimus SCHULTENS, suo hoc comprobatum dedit exemplo, cum per totum RADICUM suum CURSUM, in GOLII; non adeò in GIGGEII, hunc PHIROUZABADII; illum GJEUHARII; *Lexicographorum* ARABUM facilè Principis verba jurare videatur, paucis exceptis, quæ ex ipso *Camuso*, i. e. *Oceano* hausit. Quis adeò hospes est in Linguis exoticis & mortuis addiscendis, ut ignoret currendum esse ex carcere ad metam, si quis lauream sibi assequi studeat. Quomodo quæso! quis legendis *a Authoribus* incipere posset, si non iusta *Grammaticorum* MANUDUCTIONE, & *Lexicographorum* LUCE duceretur?

Hæc multum admodum apud me ipsum meditans, volvens, atque revolvens, id mihi tandem nego-

a Authoribus. Tantum quidem distabat Vir Doctissimus, ab illorum sententia, qui suadent: *incipiendum esse cum interlineatis Bibliis, antequam ad Grammaticam transirent*; Vid. pag. 3. ut etiam nimis diu, meâ quidem sententiâ, moraretur suos GRAMMATICIS suis INSTITUTIONIBUS. Sed hoc voluit: Præceptis hîc firmiter imbutis, eò statim annitendum, ut ex continua *Authorum Veterum* lectione acquiramus copiam verborum, stiloquè elegantiori adsuescamus, atque ita veram vocum primariam addiscamus significationem. Verum hoc non est omnium opus, plurimi nequidem sciunt, *quid sint Origines*. Et si sciant, perlegent aliquando centies unum Authorem, antequam unam habebunt obviam, qui plerumque secundariis utuntur. Hæc ex Vet. glossariis detegenda maxime. Illos adire non est concessum, nisi illis qui toti quanti se tradidère huic studio. Immò in toto ambitu Clar. nostri Viri doctrinæ non fuit mihi obvia clara *Definitio* ORIGINUM. Frustra ergò questus est, uti in PRÆF. ad PROV. p. CVII. quam diu hæc in clariorem non posuerat lucem. Laudo itaque Methodum multò faciliorem, quam Cl. HUNT suis monstravit & laudavit Discipulis, *Præfat. DISSERT. ANGL. ad Prov. VII. 22. 23.* Quid de interlineatorum Bibliorum usu sentiendum, vide apud OCKLEIUM INTROD. ad LING. ORIENT. p. 34.

negotii hic datum cenſeo, ut hocce ſtudio, quantum in me eſt Virium, *Discipulis* meis, id à me afflagitantibus, facilius reddam. Candidus itaque impertire ſtudebo, hac de re quid ſentiam, in ſummam omnia contrahendo, atque uno intuitu contemplanda tradendo hæcce

COROLLARIA.

I. ^a LINGUA PRIMÆVA, à DEO ipſo uſitata, ut *donum naturale*, omnibus ADAMI *poſteris* ante *diluvium* fuit *communis*.

II. LINGUA PRIMÆVA, uti fuit ^b *ſimplex*, *pura*, nullis obſcurata *Anomaliis*, ſic quoque fuit potens, & ampla, ad omnes naturæ Motus, Actiones mentis, & Opera corporis, exprimenda aptiſſima.

III. Propter longævitatē PATRUM *Antediluvianorum* non tantum uno *labio*, ſed & eodem *graphio*, conſervata, culta atque polita, eſt, ſecundum ANALOGIÆ *Regulas*.

IV. ANALOGIÆ *Regulæ* ex toto LINGUÆ corpore, vocum ORIGINE, indeque *derivatorum* FORMIS erui debent & ſtabiliri. Unde *immutabilitas* Veteris LINGUÆ clarè apparet.

V. Immu-

^a Quæ §. V. cum in genere de Lingua, tum in ſpecie de Lingua quæ DEUM habet *Authorem* dicta ſunt ita intelligenda & huic COROLLARIO applicanda: Quod DEUS hanc primam omnium, Linguam conceſſerit, ut ſingulare donum & beneficium, cum dein alias Linguarum mixturas dederit inſtar pœnæ, confer. §. XXI. illiusque notam.

^b §. XII. exhibet *ſchema* totius noſtræ *Grammatices*.

^c §. XX. pluribus potuiſſet extendi, quæ amputavi, ut brevitati in omnibus me ſtudere oſtenderem.

V.
mutabi
ſervata

VI.
mo H
transla

VII
miſſas
non ut

VII
cio, &
pulis.

IX.
mam
ficatio
quio.

X
nation
forma
Filiæ

XI
ram,
e JOB

a §.
tinentu
b C
ſtrata ſi

c R
cum hi
tis, de
omnia
tantur.

d V
rum co
v. 45.

e J

V. *Immutabilitas* LINGUÆ ex ^a *Iustitia* & *immutabilitate* DEI in ORACULIS post *diluvium* conservata, *Dialectis* disseminata, derivanda.

VI. Propter ^b *Singularem* DEI *gratiam*, ex domo HEBERI, ad ABRAHAMUM ejusque posteros translata.

VII. Propter varias, gentibus pœnæ loco, immixtas *Linguas*, earumque mixturas, non potuit non usus *domesticus* mutari in ^c *Dialectos*.

VIII. *Dialecti* natæ conversatione, commercio, & conjugii cum cognatis & affinibus populis.

IX. *Dialecti* ex *scriptura*, non quò ad formam literarum, sed quò ad structuram & significationem, melius deteguntur, quam ex *colloquio*.

X. *Dialecti* quæ proximam cum *Hebræa* cognitionem habent, ex omnibus suis lineamentis, *forma* & *norma* ostendunt, se ANTEDILUVIANÆ, *Filias* & Hebræo-vernaculæ *Sorores* genuinas esse.

XI. *Dialecti* ipsam occupant sacram scripturam, uti ex historia ^d JOSEPHI in *Ægypto*, & illa ^e JOBI apparet. XII.

^a §. XXI. annexa nota p. 43. a. innuimus quæ Cor. IV. continentur.

^b Connecte quæ à §. XXII. ad XXVII. dicta atque demonstrata sunt.

^c Repete quæ de *Dialecto* in genere §. VI. dicta, & conjunge cum his, quæ in specie de *Dialectis* ex *Lingua Antediluviana* prognatis, demonstrada reperies, §. à §. XXIX. ad XXXII. inclus. ubi omnia quæ hisce proponuntur, uno intuitu, Corollariis fusius tractantur.

^d Vide præsertim Genes. XLI. 43. illud tot Virorum Doctorum conjecturis vexatum אֲבִרָךְ uti apparet ex PFEIFF. p. m. 94. v. 45. צִפְנֹת פִּעְנֹךְ. cæt. cæt.

^e JOBI historiam plenam *Arabismis* esse & non nisi ope *Linguæ* Ara-

XII. *Dialecti* itaque accuratè distinguendæ sunt à pura puta ^a *Lingua Antediluviana*, i. e. Verba DEI immediata, à Prophetarum mediatis, vel in enarrandis *Historiis*, *Genealogiis*, vel in edendis, promendisquè *Oraculis*, *Prophetiisque* ^b *Typico-emblematicam rationem*, REGIS CHRISTI ejusquè REGNI habentibus.

XIII. *Dialecti* itaque non tantum addiscendæ, sed & *Historiæ*, & *Antiquitates*, illarum gentium, quæ cum gente *Hebræa* arctiori fuerunt connexæ vinculo.

XIV. HISTORIÆ docebunt has gentes ex *Semi*, *Heberi*, *Abrahami*, *Lotbi*, *Jacobi*, posteris, profeminatas, ad tempus Legis usque, communi quasi consanguinitatis & affinitatis vinculo cohabitasse, suisque Dialectis sese invicem intellexisse.

XV. ANTIQUITATES, docebunt ritus horum populorum, V. G. *Sacrificiorum*, *Circumcisionis*, ex domo ABRAHAMI suam habere originem, licet dein, cum DEUS sibi populum *Israëliticum* in peculium eligeret, hasque gentes suas sibi vias ire
permi-

Arabicæ illustrari posse; post Cl. SCHULTENS, nuper egregie admodum demonstravit, Cl. L. CHAPPELOW. *Ling. Arab.* apud CAMBR. Professior. Cujus commentarium in *JOBUM*, magna cum voluptate perlegi.

^a *Lingua Antediluviana* per omnes S. S. libros sparsa, ubi DEUS ipse loquitur.

^b Totam scripturam Typico emblematicam rationem habere egregiè admodum demonstratum ivit Cl. JOH. van den HONERT. T. H. F. Quod opus omnibus commendare ausim, qui non scripturæ corticem arrodere, sed ad nucleum penetrare amant. Sed cavendum, ne illotis, quod ajunt, manibus, id est, sine cognitione L. L. O. O. Antiquitatum, Historiarum, tam *Univ.* quam *Ecclæs.* Philosophia, cæterarumquè bonarum artium justâ tincturâ accedatur.

permitteret, multa admodum superstitione & idolatria obnubilata atque corrupta sint.

Habes B. L. quæ materiam totidem dissertationum præstare possent, si operæ foret pretium.

Ad alterum, quod promisi, me accingo, nempe ut dem quasdam

R E G U L A S

Quibus in inquirendis vocum ORIGINIBUS uti oportet.

Hæ ut firmo nitantur fundamento ; sit hæc

DEFINITIO : Origo est illa primaria, in sinistram æquè ac in dextram flexilis, significatio, unde tanquam ex primo fonte reliquæ tropicæ & figuratæ significationes, metaphoricæ, metonymicæ. cæt. per totidem quasi canales, rivulos & fluvios ad Orationis flumina decurrunt. Hinc

I. *Regula.* Omnium significationum quæ apud Authores occurrunt simplicissima & generalissima, est primaria significatio, sive Origo. Causa est semper prior effecto, ubi verò effectus causâ prior cognitus, ibi ab effecto ad causam inquirendam adscendere licet.

II. *Reg.* Si talis non exstet, neque in Sacris, neque in Profanis *Dialectorum* Authoribus, iudicium suspendendum, donec major lux accedat.

III. *Reg.* Ex *Dialectis* illa inquirenda, hoc modo, si apud omnes eadem scriptura, i. e. iisdem literis, eadem constructione & significatione, vox occurrit, est hic primarius certitudinis gradus.

gradus. Si verò, vel sub aliis literis ejusdem tamen Organi, vel facilè inter se mutandis, vel sub alia & contraria significatione occurrit, tum inquirendum, an non *secundario* certitudinis gradu, per aliquam probabilem conjecturam, invenire possimus generalem quandam, cui reliquæ subordinandæ sunt, notionem. Hic opus Cl. SCHULTENS quod CLAVIM DIALECT. nominat, multum opis præstare potest.

Plura de hac, licet eleganti materia, scribere tamen in præsentiarum non licet, quoniam ob haud favens prelum & defectum *typorum* cum *punctis*, sæpe mihi promissorum, hic filum abrumperere cogor: Decreveram enim unicuique Regulæ quædam addere exempla. Illorum loco addam specimen **בְּחִנֵּי הַזֶּכֶר** EXPLORATIONIS MEMORIÆ, sive COMPENDII, ex CURSU RADICUM *contracti*. Nequè enim me accingere audeo ad alterum, quod proposui p. 27. caput demonstrandum.

II. HEBRÆAM LINGUAM CUM SUIS DIALECTIS, NON POSSE COMMUNE DISCI, NEC DOCERI, SINE PUNCTIS VOCALIBUS. cæt.

Erit hæc materia DISSERTATIONIS PRÆLIMINARIS ad COMPENDIUM INSTITUTIONUM AD FUNDAMENTA LINGUÆ HEBRÆÆ, cum GRAMMATICA HARMONICA QUATUOR PRINCIPUM DIALECTORUM, quemadmodum bina hæcce capita huic præmittere constitueram, quod, nescio quo fato, nunc ita mutasse coactus fui.

Sed bonum factum! vidi, summa animi mei dilectione & gaudio, non totam Angliam contra

Puncto-

Punctorum esse doctrinam, cum Clar. CHAPPELOW in PRÆFAT. sui supra laudati COMMENTARII ita scribat. "To talk of reading Hebrew without points, is a collusive way of speaking, we may do it when we have learnt the language, but not before. As it is a dead language, we want Instructors, either by word of mouth, or by Grammar. Points in Hebrew, are like scaffolds in building. When the work is finished, we take them down, and throw them aside, but not sooner with safety."

Hæc itaque æqui bonique ut consulatis; donec aliam vobis quoque, meliore fortuna, tradere poterò partem, & GRAMMATICAM HEBRÆAM cum PUNCTIS, sub TITULO supra proposito, & in Propositionibus Subscriptoribus meis exhibito; cujusque modo habui IMPRIMATUR à Rev. dignissimoque VICE-CANCELLARIO Oct. 29. A^o. sup. 1751. Oro, atque subnixè Rogo BB. LL: quia propter defectum *Typorum* cum *punctis* hactenus fidem solvere haud potuerim. Cogor profectò invitus hæc addere, ut constet, me esse extra culpam. Nôrunt omnes mei, quibuscum mihi conversandi honos est, AMICI, GRAMMATICAM absolutam, cujus, cum hic non potuerim satis citò omnia habere parata, dimidiam partem miseram *Amstelodamum*, ad quendam *Bibliopolam*, qui me literis certiore reddiderat, *se omnia prompta atque parata habere*; miserè me, ut ex propriis ipsius literis, unicuique *Linguam belgicam* intelligenti, ostendere poterò, tamen decipit; ut coactus fuerim illam partem planè no-

vam cudere, & reliquam huic conformem red-
dere. Verum enim verò ut eo melius Dialecto-
rum appareret convenientia, totam GRAMMATI-
CAM HARMONICAM ita adornavi, ut addiscen-
dis quatuor DIALECTIS unicè inservire poterit.

Quis verò tandem hujus GRAMMATICES, &
LEXICI, ex CURSU RADICUM, cæterisque
SCHULTENSII Libris impressis compilati cum
^a MAJORIS, tum ^b COMPENDII, futurus sit *finis*
haud determinare aſim; quia omnia invita non
tantum, ſed adverſa, & planè contrariâ proce-
dere videntur, fortunâ, quæ in initio adeo pul-
chrum habere proſpectum, atquè omnia læta,
necnon ſecunda, mihi promittere videbantur.

Hujus tamen nunc tandem, poſt tot, honeſtò
proſectò viro indigna dehoneſtamenta, & vexa-
tiones, & propter vexationes, multa admodum ſus-
piria, vos certiores reddere potero, quod hic ſit,
hujus inquam, imperfectæ, per tres fermè men-
ſes ſub prelo ſudantis DISSERTATIONIS, atque
adeò diu exſpectatus

F I N I S.

6 JU 65

^a Cujus mentionem feci p. 66. in notis.

^b Hujus dabo huic annexum Diſſertationi ſpecimen. Reliqua,
ne nimium promittam, quæ apud me parata jacent, ut e. g. *Com-
mentarius In Pſalmum XIX. In Threnos aut Lamentationes Jere-
miæ. Quin & Propoſitum de Conſcribendis ACTIS ERUDITORUM
OXONIENSIVM*, illorum committo commendationi, qui, hac de
re mecum locuti, nôrunt quanti uſus hæc orbi erudito eſſe poſſint;
ſi dignum laboris pretium proſpicerem.

EXP

NU

p. pagin
nam, Co
TENS, ul
tradimus

סנה
SCHULT
Claudiop

סנה n
tum :

סנה p
reſiduum
paginem
סנה Ex
de viſion
gò vertit

Ea op
dices fir
auctorita
ria Mar
VII. 30
Rubum
ve פאלו,
converte

Hæc
aliud fu
iſtam L
nem: Q
cabulum
cit, quo
piſſimè
auctorita
ſet ratio
corrige
ex unico
demonſt

SPECIMEN

בחירת הזכר

EXPLORATIONIS MEMORIÆ cat.

U B I

Numerus I. II. II. notat Cap. i. 2. 3. v. & post p. paginam. Et I. II. Columnam, Commentarii Cl. SCHULTENS, ubi plura de vocibus quas tradimus, dat.

סנה Sublimis fuit. Hinc Cl. SCHULT. cum VERESTOI Prof. Claudiop. exsculpit.

סנה m. Palmam. Dabo totum :

סנה pro סני, nihil omnino residuum nobis fecit præter paginam semel modo adhibitam סנה Exod. III. 2, ubi agitur, de visione illius *ardentis*, ut vulgò vertitur, *Rubi*.

Ea opinio altissimas egit radices firmante, & alente illam auctoritate, ut videtur, decretoria *Marci XII. 26.* & *Lucæ Act. VII. 30.* ubi Sacri Scriptores *Rubum* quoquè expresserunt, si ve *βαλον*, quemadmodum LXX. converterant.

Hæc tamen significatio nihil aliud fundamenti habet, quam istam LXX. Viralem versionem: Quod enim in N. T. vocabulum retineatur, nihil evincit, quoniam S. Scriptores sæpissimè adhæserunt Græcæ isti auctoritati, tum, quum nulla esset ratio dogmatica, cur illam corrigerent. Quemadmodum vel ex unico illo exemplo abunde demonstratur, quod Apost. ex

Pf. XL. (Ap. LXX. est XXXIX. 7.) citans illud dictum: *Aures effodisti mihi*, LXX. Viros non deseruerit dantes Σωμὴ ἡγμένη-σθαι μοι, *Corpus præparasti mihi*. Quod à litera longissimè recedit. Apostolus ergo contentus fuit ipsa veritate *corporis* per MESSIAM induendi, nequè existimavit se Criticum agere debere, in sustinenda *aure illa effossa*, qua per Synecdochen corporis *assumptionem* supposebat.

Talia benè multa circa hoc argumentum proferri possent:

Sed manebo intra arctiores nostros cancellos. Nihil vid. ad rem faciebat, esset *rubus*, an alius *frutex*, an *arbor*, in qua DEUS apparuit *Mosi*, ac proinde retentum fuit à sacris Auctoribus, quod receptum erat in *prælectione publica*.

Non est ergò quod vel novitatis, vel temeritatis accusetur Cl. VEREST. Prof. *Claud.* qui doctam & elegantem DISSERT. conscripsit de PALMA ARDENTE. Ita scil. reddendum contendit vocab. סנה à Rad. *سنا* sub qua

Arabes frequentant, *sublimem & excelsam vibrationem*. Quæ sanè *Rubis* non competit, sed in *Palmis* admirabiliter quadrat. Ego, honorem *Auctori* hujus sententiæ debitum habuisse contentus, remitto ad ipsam DISSERTATIO-

NEM

NEM atque eam cuiquē exami-
nandam commendo. Hactenus
SCHULTENS.

Huic ego sententiæ nullo af-
sentior modo. Nequē propter
speciosam ex Arabia translatam
significationem, & ad Palmam
figendam, contortam. Neque
ob Authoritatem Prof. Claud.
Nequē, malè illud hærens Schult.
emplastrum, hocce sanasse vulnus
reor, sed potius subscribo Au-
thoritati תנ"ך LXX. confirmatæ,
non per Marcum, sed per ipsa
SUMMÆ SAPIENTIÆ verba, à
Marco citata, & à Luca in Act.
Apost. relata.

Nollem talibus Virum nos-
trum prodidisse, se nimium stu-
dio suo Arabico deditum fuisse,
ubi aliquam tantum videbat scin-
tillam, statim omnia micabant,
vibrabant, coruscabant. Quæ
significationes per totum suum
opus spargunt suum jubar. Eo-
dem modo conatur nomen
נרח quod tribuitur Rachab.
Jof. II. 1. & per duos Apostolos
Paulum Hebr. XI. 31. & Ja-
cob. II. 25. redditur πορνῶν, de-
fendere, sub significatione Cau-
ponæ. Quasi verò hoc parum,
aut nihil foret, honestam matro-
nam, aut cauponam, in publico
libro, eoque Sacro, atro notare
carbone & πορνῶν appellare. Hæc
notasse operæ pretium existimo,
ut appareat, quo zelo studeam
integritatem Sacri Codicis defen-
dere.

דנור Vox comp. ex נור lux-
it, & דנן sparsit, ut sit sparsio
lucis, i. e. scintillatio oculorum
delusorum & præstigatorum, qui
nihil amplius discernere vale-
ant, sed à se ipsis vana & vaga

specie eludantur.

סנן Spargere Hinc
סנן m. Ramus, Palmes sese
largè spargens. Cant. VII. 8.

סנפיר Compositum ex dupli-
ci voce סנף ligare vinculo, eo-
quē cursum dirigere & פיר æ-
struare, æstu ebullire. Hinc

סנפיר m. Pinna Piscium ad
vivum exprimitur: est enim isti
generi, tanquam pro vinculo
cursum regente addita illa pinna
jugiter æstuans & motum suum
incitans. Lev. LX. 10.

סם m. Tinea, blatta, pertinet
ad סום Regere. Dirigere. Unde
hæc duo convenient Equus &
Curculio, fateor me non perspi-
cere. Hic certe aliquid latet in
Origine, quod non nisi omnium
rerum Creatori & naturæ Per-
scrutatori notissimum. Spero il-
los huncce suppleturos defec-
tum, qui in inquirendis primariis
vocum Significationibus Origi-
nibusque cornicum oculos confi-
gere nōrunt.

סער Fulcire. Hariri Conf.
IV. p. 63. II. ubi Cl. Dial. p.
203 & 204. cit. Uti & Conf. V.
pag. 162. I.

סמער m. Fulcrum, Fulcimen-
tum, i Reg. X. 12. Via exagge-
rata & fulcita lignis, super quæ
brachia sese reclinare possent, ad
facilius scandendum.

סעו pro סעו vel סעו & סעו.
לעו. vellere, vellendo rapere.

סעו m. Ventus vulsor, rap-
tor, vel rapiens, citò currens &
vehementer vellens, Psal. LV. 9.
Malè refertur ad סעו per aphar.
per anomaliam. Vid. Har. Conf.
VI. p. 223. II.

סעו רוח Ventus concitatissi-
mus. Reliqua in sequentibus.

se

li.

o.

e.

ad

fti

ulo

na

um

net

de

&

pi-

in

am

er-

il-

cc-

iiis

gi-

fi-

nt.

p.

V.

en-

ge-

ua

ad

u.

pp-

&

9

er.

nt.

fi-

s.